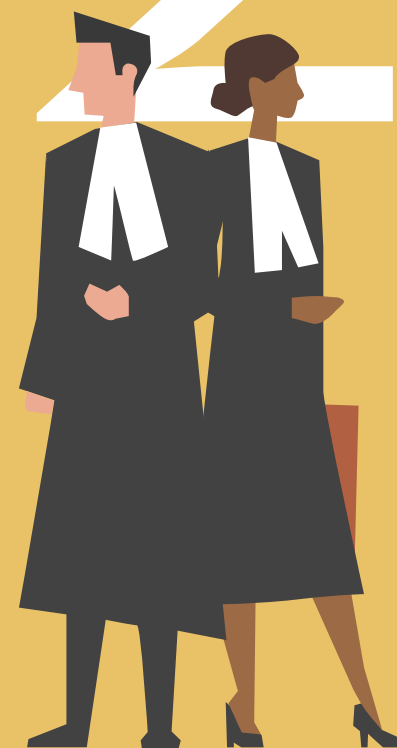

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

JAARVERSLAG NEDERLANDSE
ORDE VAN ADVOCATEN

Rechtsstatelijk tegengas

De Nederlandse rechtsstaat ligt mij na aan het hart, al decennia als advocaat en sinds begin 2022 in het bijzonder als algemeen deken van de Nederlandse orde van advocaten (NOvA). In onze rechtsstaat vormen de wetten en regels de basis voor het handelen van alle burgers én van de overheid. Tegelijkertijd worden de rechten en vrijheden van iedereen beschermd door het rechtssysteem. Een groot goed, dat we moeten koesteren. 'De rechtsstaat' is echter geen status quo, maar constant in beweging. Dat betekent ook dat er voor die rechtsstaat zelf moet worden opgekomen als dat nodig is. En dat was ook het afgelopen jaar zeker het geval, zo blijkt uit dit jaarverslag over 2022. In een aantal dossiers heeft de NOvA flink wat rechtsstatelijk tegengas moeten geven.

Advocaten leveren een bijzondere en belangrijke bijdrage aan het in stand houden van de rechtsstaat. Zij kunnen hun werk alleen goed verrichten als de kernwaarden van de advocatuur ten volle kunnen worden uitgeoefend. Voor advocaten vanzelfsprekende beginselen als partijdigheid en geheimhouding, met het daaraan verbonden verschoningsrecht, staan echter onder druk. De NOvA maakt zich namens de balie waar nodig sterk

voor het in stand houden van deze kernwaarden en bijbehorende privileges. In het belang van de rechtzoekende, maar tegelijk voor het goed functioneren van de advocatuur en daarmee ook voor de rechtsstaat. In 2022 is de NOvA geregeld (en met positief resultaat) opgekomen voor het verschoningsrecht, waarover meer in het hoofdstuk Standpunten en beleid.

Om die rechtzoekende optimaal van rechtsbescherming te voorzien, zijn een goede toegang tot het recht en een goede rechtsbedeling belangrijke pilaren onder onze rechtsstaat. Met gefinancierde rechtsbijstand, een wettelijke verantwoordelijkheid van de overheid, kan ieder individu in Nederland opkomen voor zijn of haar recht; meer of minder zelfredzaam, ongeacht zijn of haar (financiële) positie in de maatschappij. En ook tegen diezelfde overheid als dat nodig is, zoals in het geval van gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslagaffaire, bijgestaan door een deskundige advocaat.

Ook het afgelopen jaar heeft de NOvA zich hardgemaakt voor rechtzoekenden en hun advocaten in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Nadat de vergoedingen voor sociaal advocaten in 2021 naar een reëler niveau zijn opgetrokken, werd deze positieve beweging in 2022 vrijwel teniet gedaan door de hoge inflatie. De NOvA heeft daarom voorgesteld om een actuele inflatiecorrectie toe te passen. Ook verzocht de NOvA om een structurele aanpassing van de achterblijvende reiskostenvergoeding voor sociaal advocaten, waaraan in 2023 gelukkig tegemoet

”De NOvA maakt zich sterk voor de kernwaarden van de advocatuur

wordt gekomen. Zorgelijk is dat de afgelopen jaren de aanwas van nieuwe advocaten in de sociale advocatuur afneemt. Deze ontwikkeling vormt op termijn een bedreiging voor de toegang tot het recht. Om het tij te keren, moet er – ook financieel – een beter perspectief komen voor de sociaal advocatuur, in het belang van de rechtzoekende.

Cruciaal voor het functioneren van de rechtsstaat is ook een onafhankelijke advocatuur, zeker als het gaat om toezicht. Het afgelopen jaar heeft de minister voor Rechtsbescherming belangrijke stappen gezet in het transitieproces naar een lande-

lijk toezichthouder op de advocatuur, waar de NOvA zich achter schaaft. Juist vanwege de rol en positie van advocaten moet het toezicht op de advocatuur onafhankelijk van de staat worden vormgegeven en binnen de NOvA als publiekrechtelijke beroepsorganisatie georganiseerd. Hiermee blijft de relatie tussen advocaat en cliënt vertrouwelijk en vrij van inmenging door de overheid, zodat de positie van de rechtzoekende optimaal wordt beschermd.

In het belang van de rechtsstaat moeten advocaten veilig en onbelemmerd hun werk kunnen doen. Als alternatief voor voorstellen die vrije advocaatkeuze en de rechten van verdachten inperken, wil de NOvA met de Taskforce Bescherming tegen onder-

mijning de rechtsstaat versterken, bewustwording van risico's die met de beroepsuitoefening kunnen samenhangen vergroten en de weerbaarheid en veiligheid van advocaten versterken. Hoe nodig dit is, blijkt uit de enquête over veiligheid die de NOvA het afgelopen jaar heeft gehouden. De uitkomsten laten alarmerende cijfers zien: maar liefst de helft van alle advocaten heeft met een vorm van agressie te maken gehad. Om hen daartegen nog beter teweere te stellen, breidt de NOvA het weerbaarheidsprogramma in 2023 verder uit. Hoe, dat leest u direct hierna in een speciaal katern over weerbaarheid, veiligheid en bescherming tegen ondermijning.

Robert Crince le Roy, algemeen deken Nederlandse orde van advocaten

Gedrag van gezagsdragers

Algemeen deken Robert Crince le Roy tijdens het congres 'Jungle van het recht' over de rechtsstaat in Europa, georganiseerd door de Orde van Vlaamse Balies: "Eind mei 2022 debatteerde de Eerste Kamer over de **staat van de rechtsstaat**. In aanloop daarnaartoe heb ik aandacht gevraagd voor het **gedrag van gezagsdragers**. Als gezagsdragers niet het voorbeeldgedrag tonen dat je van hen mag verlangen, ondermijnen zij niet alleen hun eigen gezag maar ook de rechtsstaat. Dat geldt ook voor toezichthouders in brede zin."

Zie video

UITGELICHT:
WEERBAARHEID, VEILIGHEID
EN BESCHERMING TEGEN
ONDERMIJNING

pagina 6 - 12

1

KWALITEITSBEVORDERING

pagina 14 - 15

2

OPLEIDING

pagina 16 - 17

3

STANDPUNTEN EN BELEID

pagina 18 - 30

4

COMMUNICATIE
EN VOORLICHTING

pagina 31 - 35

5

PRAKTIJKUITOEFENING

pagina 36 - 37

6

WETGEVINGSADVISERING

pagina 38 - 39

7

TABLEAU

pagina 40 - 48

8

TOEZICHT

pagina 49 - 50

9

TUCHTRECHT

pagina 51

10

JURIDISCHE
AANGELEGENHEDEN

pagina 52 - 54

11

BESTUURLIJKE
ORGANISATIE

pagina 55 - 63

Weerbaarheid, veiligheid en bescherming tegen ondermijning

Advocaten moeten hun werk in het kader van een goede rechtsbedeling in een veilige omgeving kunnen doen. Uit onderzoek van de NOvA blijkt echter dat de helft van de advocaten het afgelopen jaar met een vorm van agressie te maken heeft gehad. Tegelijk is het risico van ondermijning toegenomen. Om die reden heeft de NOvA, met financiële steun van het ministerie van Justitie en Veiligheid, eind 2021 de **Taskforce Bescherming tegen ondermijning** opgezet. Hiermee wil de NOvA de rechtsstaat versterken, de bewustwording van risico's die met de beroepsuitoefening kunnen samenhangen vergroten en de weerbaarheid en veiligheid van advocaten versterken.

TASKFORCE BESCHERMING TEGEN ONDERMIJNING

De nadruk van de **Taskforce Bescherming tegen ondermijning** ligt op 'de voorkant': het herkennen van signalen van ondermijning, preventieve maatregelen en ondersteuning voor advocaten. Hierbij wordt (inter)nationaal met andere juridische beroepsgroepen samengewerkt, worden best practices gedeeld en krijgen advocaten kennis en tools aangereikt om hun beroep veilig te kunnen uitoefenen en hun weerbaarheid te vergroten. De NOvA beoogt hiermee een landelijk kenniscentrum en informatiepunt voor advocaten te zijn.

” De nadruk van de Taskforce Bescherming tegen ondermijning ligt op 'de voorkant': het herkennen van signalen van ondermijning, preventieve maatregelen en ondersteuning voor advocaten ”

ALTERNATIEF VOOR BEPERKENDE DETENTIEMAAT-REGELEN

Met de Taskforce biedt de NOvA onder andere een alternatief voor de voorstellen waarmee zowel de **voorige minister** als de **huidige minister voor Rechtsbescherming** ondermijning willen tegengaan, zoals inperking van de vrije advocaatkeuze en de rechten van verdachten. In reactie op de voorgenomen

Staat van de rechtsstaat

Op 19 april 2022 sprak de commissie Justitie & Veiligheid van de Eerste Kamer onder andere over de bestrijding van ondermijning. Namens de advocatuur was algemeen deken Robert Crince le Roy voor deze **deskundigenbijeenkomst** uitgenodigd, ter voorbereiding op het debat over de **staat van de rechtsstaat**.

maatregelen tegen georganiseerde criminaliteit vanuit detentie van eind 2022 heeft de **NOvA laten weten** dat deze maatregelen het vrij en vertrouwelijk verkeer tussen advocaat en cliënt ernstig onder druk zetten. Uit het **wetgevingsadvies van de NOvA** blijkt dat nut en noodzaak voor het beperken van het aantal raadslieden dat rechtsbijstand verleent aan verdachten in de EBI of afdelingen voor intensief toezicht onvoldoende zijn onderbouwd. Datzelfde geldt voor het houden van visueel toezicht op EBI-gedetineerden en hun advocaten. Deze maatregelen zijn slechts gestoeld op incidenten en vormen een vergaande beperking op het recht op rechtsbijstand en vrij verkeer met een raadsman.

HELFT VAN ALLE ADVOCATEN HEEFT TE MAKEN MET DRUK EN DREIGING

In het licht van de bescherming tegen ondermijning heeft de NOvA in 2022 door onderzoeksbureau I&O Research een **baliebreed onderzoek** laten uitvoeren naar de weerbaarheid van advocaten. Hieraan hebben bijna 1.100 advocaten deelgenomen. De **uitkomsten** zijn confronterend. De helft van de advocaten maakte in het jaar voorafgaand aan het onderzoek ten minste één vorm van agressie mee. Vier op de tien maakten zelfs meerdere incidenten mee. Ruim een derde beoordeelde het incident dat zij meemaakten als (zeer) ernstig. De meest voorkomende vorm

Geheimhouding

Jeroen Soeteman, lid van de algemene raad, bij EenVandaag: “Een verdachte moet altijd vrij met zijn advocaat kunnen spreken. Het gaat er niet om wat je te verbergen hebt, maar dat de overheid niet te horen krijgt wat je bespreekt. Dat contact moet vertrouwelijk blijven. De geheimhoudingsplicht is zo’n beetje het belangrijkste om als advocaat te kunnen functioneren, evenals het feit dat een cliënt jou vrij kan kiezen.”

Zie video

Rechtsstatelijk

Begin 2022, aan de vooravond van een Kamerdebat met de net agetreden ministers van Justitie en Rechtsbescherming, doet de NOvA in de Volkskrant een oproep aan het kabinet om de positie van advocaten en de rechten van verdachten niet te veel in te perken in de strijd tegen de georganiseerde misdaad. Vooral de vrije advocatenkeuze mag niet ter discussie staan. Algemeen secretaris Raffi van den Berg: “Wij moeten erop toezien dat onze antwoorden rechtsstatelijk blijven.” Algemeen deken Robert Crince le Roy: “Onze rechtsstaat is een precair systeem, waaraan we niet te snel moeten tornen.”

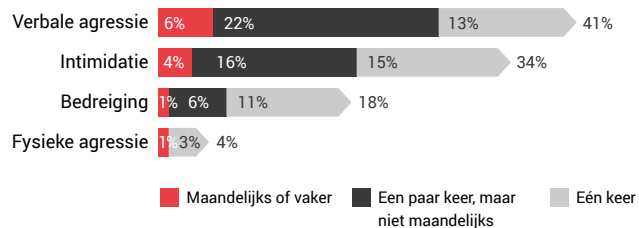
Artikel Volkskrant

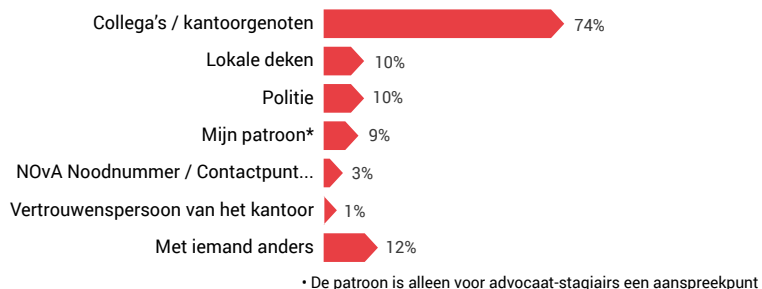

WEERBAARHEID EN VEILIGHEID

Percentage advocaten dat te maken had met verbale agressie, intimidatie, bedreiging en fysieke agressie (afzonderlijk)

Met wie bespreken advocaten een incident van agressie? (meerdere antwoorden waar mogelijk)

Nadelige effecten na het meemaken van een incident. Het incident had effecten op...

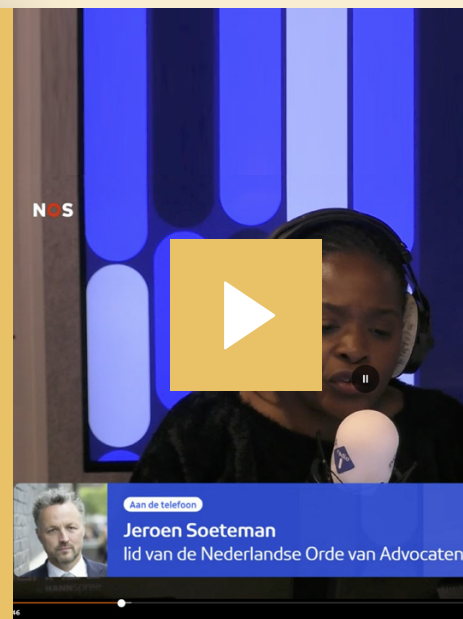
was verbale agressie (41%), gevolgd door intimidatie (34%), bedreiging (18%) en fysieke agressie (4%). Ruim twee derde van de advocaten die hiermee te maken hebben gehad ondervindt hier nadelige effecten van. De kans om een incident mee te maken is het grootst voor advocaten die werken in het insolventierecht, strafrecht, letselschaderecht en personen- en familierecht. In de helft van de gevallen komt de agressie van de (voormalige of huidige) cliënt.

De enquête in 2022 vormt de nulmeting voor periodiek onderzoek naar druk en dreiging in de advocatuur. Om de ontwikkelin-

Agressie en bedreiging

Jeroen Soeteman, lid van de algemene raad, bij het NOS Radio 1 Journaal: "We zijn erg geschrokken van de resultaten van het onderzoek. Tegelijk verbaast het ook niet helemaal, omdat we al langer signalen van advocaten krijgen dat ze last hebben van agressie en bedreiging. Helaas lijkt hier sprake van een stijgende lijn en dat is een groot probleem."

Zie video

gen te monitoren, wordt het onderzoek tweejaarlijks herhaald. Het Nederlandse onderzoek is ook in internationaal verband ter beschikking gesteld aan de Council of Bars and Law Societies of Europe en de Chief Executives of European Bar Associations.

ONDERZOEKEN NAAR KROONGETUIGENREGELING, PGP-TELEFOONS EN BETALINGEN AAN ADVOCATEN

In 2022 zijn in opdracht van de NOvA drie **wetenschappelijke onderzoeken** gestart, die in 2023 worden afgerond. De Universiteit Leiden doet onderzoek naar de impact en mogelijke uitbreiding van de kroongetuigenregeling en naar het gebruik van PGP-telefoons en andere identiteitsversluitende middelen door advocaten. Beide onderzoeken worden uitgevoerd vanuit het perspectief van de advocaat, de mogelijke risico's die de advocaat loopt en de omgeving van de advocaat (zoals kantoor en gezin). Daarnaast doet de Erasmus Universiteit Rotterdam onderzoek naar de praktijk van betalingen aan advocaten, zoals contante en girale betalingen, cryptovaluta en derdengelden.

VEILIGHEIDS- EN WEERBAARHEIDSPROGRAMMA

Om de veiligheid en weerbaarheid van advocaten te vergroten, biedt de NOvA onder de paraplu van de Taskforce Bescherming tegen ondermijning de volgende ondersteuning kosteloos aan:

Noodtelefoon

Vanaf 2019 kunnen advocaten die een dreiging ondervinden

strikt vertrouwelijk bellen naar een speciaal noodnummer van de NOvA, dat te vinden is op Mijn Orde. Indien nodig wordt een melding van een dreiging doorgezet naar de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). In dat geval wordt de advocaat vervolgens zo spoedig mogelijk teruggebeld door een NCTV-functionaris of een lokale vertegenwoordiger van het OM of de politie over de vervolgstappen. Er wordt één tot twee keer per week naar de **noodtelefoon** gebeld. Voor advocaten die naar

Meldpunt voor advocaten

Raffi van den Berg, algemeen secretaris, bij EenVandaag:

“Na de aanslagen op Derk Wiersum en Philippe Schol hebben we een meldpunt ingesteld voor advocaten. Een dieptepunt, maar het bedreigen en intimideren van advocaten gaat ook nu onverminderd door. Wekelijks komen er één à twee meldingen binnen. We gingen ervan uit dat het meldpunt na een half jaar zijn doel had bewezen en dat het daarna zou wegebben, maar de beroepsgroep is nog steeds heel kwetsbaar.”

[Zie video](#)

de noodtelefoon hebben gebeld, heeft de NOvA in 2022 een bijeenkomst georganiseerd. Onder leiding van een ervaren crisisadviseur van ARQ IPV konden de deelnemers hun ervaringen delen hoe zij deze lastige situatie privé en zakelijk hebben doorstaan.

Noodknop

Aan advocaten die worden bedreigd of zich bedreigd voelen en naar het noodnummer bellen, biedt de NOvA sinds eind 2021 een noodknop aan. Hiermee staat de advocaat direct in verbinding met een alarmcentrale. De centrale luistert mee, kent de (gps-)positie van de drager en kan als de situatie daarom vraagt met spoed de politie inschakelen. Als de bedreiging zich op de privésituatie richt, kan de noodknop ook aan de partner van de bedreigde advocaat worden uitgereikt.

Veiligheidsscan

Begin 2021 introduceerde de NOvA voor advocaten de mogelijkheid om kosteloos hun kantoor of woonhuis vanuit veiligheidsoogpunt te laten controleren op kwetsbare punten. Een gespecialiseerd en gecertificeerd bedrijf onderzoekt het pand uitgebreid op fysieke kwetsbaarheden zoals sloten, ramen, toegangscontrole en camera's. Zo nodig krijgt de advocaat advies

Veiligheidsscans	Uitgevoerd
2022	119
2021	132
Totaal	251

over te nemen beveiligingsmaatregelen. Met het oog op online bedreigingen is ook de digitale vindbaarheid van NAW-gegevens van de advocaat in openbare registers en op sociale media onderdeel van de scan. In 2022 is bij 119 advocatenkantoren een **veiligheidsscan** uitgevoerd.

Weerbaarheidstrainingen	Aantal trainingen	Aantal deelnemers
2022	26	317
2021	17	176
Totaal	43	493

Weerbaarheidstraining

Sinds medio 2021 kunnen advocaten zich kosteloos inschrijven voor een **weerbaarheidstraining** van de NOvA. Deze praktische training biedt advocaten concrete handvatten om in hun dagelijkse praktijk beter om te gaan met agressie en bedreiging. Naast het opdoen van theoretische kennis is het vooral een praktijktraining. Deze wordt gegeven door een op het gebied van weerbaarheid deskundige advocaat, ondersteund door een beveiligingsexpert die praktisch toepasbare veiligheidstips deelt. Daarnaast worden risicovolle situaties geoefend met een acteur, zodat de deelnemers hun eigen gedrag in praktijk kunnen toetsen. Advocaten kunnen het bewijs van deelname gebruiken voor de jaarlijkse CCV-opgave (5 PO-punten niet-juridische opleiding). In 2022 hebben 317 advocaten deelgenomen aan 26 weerbaarheidstrainingen. Ook in 2023 biedt de NOvA de trainingen kosteloos aan, naast advocaten dan ook aan advocaat-stagiairs.

Weerbaarheidstraining voor advocaten met gedetineerde cliënten

Strafrechtadvocaten die EBI-gedetineerden bijstaan, of cliënten hebben in een andere penitentiare inrichting met een vergelijkbaar regime, kunnen te maken krijgen met druk, dreiging en mogelijk zelfs manipulatief gedrag. Om advocaten met deze categorie cliënten weerbaarder te maken, is de NOvA in 2022 gestart met een **speciale weerbaarheidstraining** die qua inhoud en doel afwijkt van de 'reguliere' weerbaarheidstraining. Tijdens deze kosteloze training wordt vooral aandacht besteed aan manipulatief gedrag en hoe dat kan leiden tot ongewenste beïnvloeding van advocaten. Afgelopen jaar zijn twee van deze speciale weerbaarheidstrainingen georganiseerd.

LawCare

Advocaten die voor het vergroten van hun weerbaarheid vertrouwelijk willen sparren met een ervaren vakgenoot kunnen bellen met de **telefonische hulplijn LawCare**. De leden van het team LawCare zijn getraind om om te kunnen gaan met gevoelens van onveiligheid bij advocaten.

Uitbreiding weerbaarheidsprogramma in 2023

Het weerbaarheidspakket dat de NOvA aanbiedt om de weerbaarheid van advocaten te vergroten, blijft ook in 2023 kosteloos beschikbaar voor advocaten. Daarnaast worden hier **extra onderdelen aan toegevoegd**. Zo zal de weerbaarheidstraining –

in aangepaste vorm – ook extracurriculair worden aangeboden aan advocaat-stagiairs, naast hun beroepsopleiding. Ook zal de NOvA aan advocaten een tool beschikbaar stellen om te achterhalen in welke registers hun (privé)gegevens vindbaar zijn en hoe het betreffende register benaderd kan worden om de gevonden gegevens af te schermen. Verder start de NOvA in 2023 met de pilot **Vertrouwensadvocaat**, als aanspreekpunt voor advocaten die vanuit het oogpunt van ondermijning met een dilemma zitten of druk ervaren vanuit een cliënt of derde.

50%

advocaten ervaart agressie

119

veiligheids-
scans

317

deelnemers
weerbaarheids-
training

MELDPUNT VOOR ONVEILIGHEID IN GERECHTS- GEBOUWEN

Mede op aandringen van de NOvA heeft de Rechtspraak begin 2022 bij elk gerechtsgebouw een **meldpunt ingesteld**. Hier kunnen advocaten direct aan de beveiliging melden dat zij en/of hun cliënt een onveiligheidsgevoel, dreiging of kwetsbaarheid ervaren, gerelateerd aan de behandeling van een zaak in het betreffende gerechtsgebouw. Bij elke rechtbank en gerechtshof, evenals bij de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven, is hiervoor een speciaal e-mailadres geopend. Advocaten kunnen voor deze mailadressen terecht op Mijn Orde, bij de lokale orden en bij de specialisatieverenigingen. Dit **meldpunt bij de Rechtspraak** is een aanvulling op de procedure in de landelijke procesreglementen, zodat advocaten sneller en direct contact kunnen leggen met de beveiliging(scoördinator).

” Het ‘zijn van advocaat’, gebaseerd op de NOvA-database [Zoekeenadvocaat.nl](https://zoekkeendadvocaat.nl), is voldoende reden om te kwalificeren voor afscherming van het bezoekadres ”

AFSCHERMEN WOONADRES EN BEZOEKADRES IN HANDELSREGISTER

Sinds 1 januari 2022 **schermt Kamer van Koophandel het woonadres in het Handelsregister af** van eigenaren van eenmanszaken, vennoten van vof's en cv's en maten van maatschappen. De afgeschermdde woonadressen zijn alleen nog in te zien door overheidsorganisaties als de Belastingdienst en geautoriseerde beroepsgroepen zoals advocaten, notarissen en deurwaarders. Vanaf 15 december 2022 is het ook mogelijk om een **bezoekadres in het Handelsregister af te schermen**. Dit kan in geval van een concrete bedreiging, of wanneer dreiging waarschijnlijk is als gevolg van de beroepsuitoefening. Advocaten(kantoren) kunnen hier eenvoudig een beroep op doen, omdat de NOvA als een van de eerste beroepsorganisaties met de KvK een **convenant** heeft afgesloten. Het ‘zijn van advocaat’, gebaseerd op de NOvA-database [Zoekeenadvocaat.nl](https://zoekkeendadvocaat.nl), is voldoende reden om te kwalificeren voor afscherming van het bezoekadres, zonder enige aanleiding of noodzaak tot onderbouwing. In maart 2022 had de NOvA hier al positief over **geadviseerd**.

Factsheet 2022

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

760

gespreksleiders
interview

1.056

advocaat-stagiairs

1.100

deelnemers
weerbaarheidsonderzoek

9

geschrapte
advocaten

30

leden platform
Diversiteit & Inclusie

9.685

verzoeken
Informatiepunt

1.216

advocatenpas-apps

32

wetgevingsadviezen

119

veiligheidsscans

18.218

advocaten

12

WOO-verzoeken

1

landelijk toezichthouder
advocatuur

317

deelnemers
weerbaarheidstrainingen

5.558

advocatenkantoren

58

NOvA-medewerkers

Kwaliteitsbevordering

Elke advocaat moet ervoor zorgen dat hij goede kwaliteit levert: in de eerste plaats voor de rechtzoekende, maar ook in het belang van de beroepsgroep zelf. De NOvA bevordert de kwaliteit van advocaten en ziet erop toe dat de kwaliteit van de advocatuur als geheel wordt gewaarborgd. Dit gebeurt onder andere via de verplichte **Beroepsopleiding Advocaten** voor startende advocaat-stagiairs (zie hoofdstuk Opleiding), de verplichte **registratie van rechtsgebieden**, de daaraan gekoppelde **vakbekwaamheidseisen (opleidingspunten)** en de kwaliteitstoetsen.

KWALITEITSTOETSEN

Advocaten dienen jaarlijks te voldoen aan de **kwaliteitstoetsen**. Zij kunnen hiervoor kiezen uit een van de drie vormen van gestructureerde feedback: intervisie, peer review of gestructureerd intercollegiaal overleg.

Intervisie: gespreksleiders tevens deelnemers

Vanaf 1 juli 2022 geldt dat gespreksleiders die intervisiesessies begeleiden zelf ook kwalificeren als deelnemer aan intervisie, en daarmee dus voldoen aan de kwaliteitstoetsen. Het college van afgevaardigden heeft hiertoe **ingestemd met de Wijzigingsverordening vakbekwaamheid 2022** waardoor de Verordening op de advocatuur op dit punt is aangepast.

” Vanaf 1 juli 2022 geldt dat gespreksleiders die intervisiesessies begeleiden zelf ook kwalificeren als deelnemer aan intervisie, en daarmee dus voldoen aan de kwaliteitstoetsen ”

Peer review: cursussen voor reviewers

Net als in 2021 heeft de NOvA ook in 2022 weer **cursussen verzorgd voor reviewers peer review**. Omdat reviewers inzage hebben in dossiers van andere advocaten is het van belang dat zij worden aangemerkt als deskundig reviewer. Aan drie cursusgroepen hebben circa dertig advocaten deelgenomen.

Peer review

Zoekmachine gesprekleiders/reviewers

Om het vinden van gesprekleiders voor intervisie en reviewers voor peer review te vereenvoudigen, is een gebruiksvriendelijke zoekmachine ontwikkeld. Alle door de algemene raad aangewezen gespreksleiders en reviewers zijn vanaf het najaar van 2022 eenvoudig vindbaar in een nieuwe database op **advocatenorde.nl/gespreksleiders** respectievelijk **advocatenorde.nl/reviewers**. Advocaten kunnen hierin gemakkelijk zoeken op naam, plaats en (in het geval van reviewers) op rechtsgebied.

DILEMMAPP

Met **DilemmApp** brengt de NOvA beroepsethiek en integriteit op een laagdrempelige en inspirerende wijze onder de aandacht van de balie. Ook het afgelopen jaar kregen deelnemende advocaten om de week een **prikkelend dilemma** voorgeschied, waarbij zij een afweging konden maken tussen tegenstrijdige belangen. In 2022 zijn 22 dilemma's in de DilemmApp gepubliceerd, voorzien van een slotopmerking van de NOvA waarin de verschillende antwoordopties tegen het licht worden gehouden. In elk nummer van het Advocatenblad wordt een dilemma uit de app, de reacties van advocaten daarop en de slotopmerking van de NOvA breder met de balie gedeeld.

 22 dilemma's gepubliceerd

”Beroepsethiek en integriteit onder de aandacht van de balie

De Beroepsopleiding Advocaten (BA) en de permanente opleidingsverplichting (PO) vormen de basis voor de deskundigheid van advocaten en dragen bij aan de kwaliteit van de advocatuur.

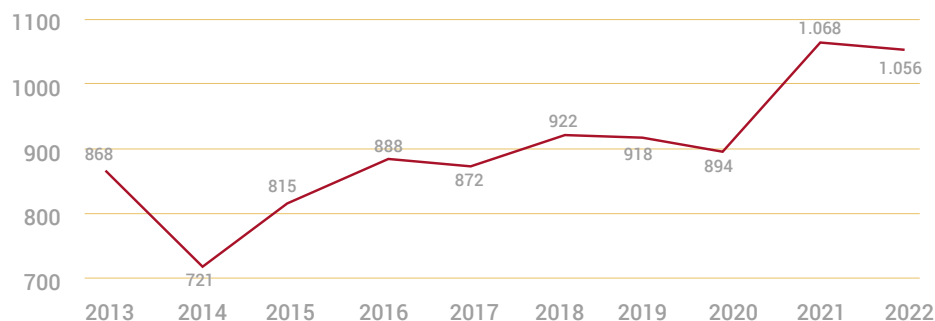
BEROEPSOPLEIDING ADVOCATEN

De **Beroepsopleiding Advocaten** van de NOvA is verplicht voor alle beginnende advocaten en heeft als doel hen te vormen tot

” De Beroepsopleiding Advocaten leidt alle advocaat-stagiairs op tot zelfstandige en deskundige advocaten ”

zelfstandige en deskundige advocaten. Daardoor kunnen zij optimaal bijdragen aan de kwaliteit van de advocatuur. In 2022 zijn in maart (541) en september (515) in totaal 1.056 advocaat-stagiairs gestart met hun beroepsopleiding, die het jaar ervoor **geheel is vernieuwd**. Zij hebben allen de sindsdien verplichte **basistest** afgelegd. Tegelijk met de start van de BA hebben hun patroons een verplichte **patroonsbijeenkomst** gevolgd.

Aantal advocaat-stagiairs

SUBSIDIEREGELING BEROEPSOPLEIDING SOCIAAL ADVOCATEN 2022

Op verzoek van de NOvA is de succesvolle ‘**Subsidieregeling beroepsopleiding sociaal advocaten**’ in 2022 **verlengd**, met een subsidieplafond € 2.050.000. Net als in 2021 konden sociaal advocatenkantoren hierdoor een subsidie aanvragen voor advocaat-stagiairs die het afgelopen jaar startten met de Beroepsopleiding Advocaten. Hierdoor kunnen wederom ongeveer 175 advocaat-stagiairs bij sociale kantoren de kosten van hun beroepsopleiding financieren. Omdat tot medio november 2022 ongeveer 100 subsidies waren toegekend, is er **voor 2023 dus nog ruimte voor het indienen van subsidieaanvragen**.

CERTIFICAATUITREIKING BEROEPSOPLEIDING ADVOCATEN IN HET HUIS VAN DE NOVA

Zo'n 170 advocaat-stagiairs en patroons kwamen op 29 september 2022 naar de **feestelijke afsluiting van de Beroepsopleiding Advocaten** (cohort 14) van de Nederlandse orde van advocaten. Voor het eerst vond deze bijeenkomst plaats in het huis van de NOvA: de Monarch-toren in Den Haag. Na toespraken van onder anderen Jeroen Soeteman (algemene raad NOvA) en Tweede Kamerlid Ulysse Ellian kregen de advocaat-stagiairs hun felbegeerde BA-certificaat uitgereikt.

Certificaatuitreiking

VERMINDERING OPLEIDINGSPUNTEN VANWEGE ZWANGERSCHAP

Om de vakbekwaamheid op peil te houden, moet iedere advocaat jaarlijks minimaal twintig **opleidingspunten** halen, waarvan ten minste de helft betrekking heeft op een voor zijn praktijk relevant rechtsgebied. Na instemming van het college van afgevaardigden met de Wijzigingsverordening vakbekwaamheid 2022 en daarmee met de **wijziging van de Voda**, hoeven advocaten vanaf 1 juli 2022 **in verband met zwangerschap minder opleidingspunten** te behalen. Hiervoor geldt nu een 'naar rato-regeling', net als bij langdurige afwezigheid vanwege ziekte. Voor een zwangerschapsverlof van gemiddeld vier maanden komt dit neer op een vermindering van circa zes opleidingspunten.

COMMISSIE CASSATIE

De **commissie cassatie** heeft tot taak om namens de algemene raad examens en proeven van bekwaamheid af te nemen voor advocaten die toegelaten willen worden tot de cassatiebalie in civiele zaken.

LEERSTOEL ADVOCATUUR

De NOvA financiert de **leerstoel Advocatuur**, gevestigd binnen het **Amsterdam Centre on the Legal Professions and Access to Justice** van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam. Leerstoelhouder tot 1 april 2022 was bijzonder hoogleraar advocatuur **Diana de Wolff**. Over de invulling van de leerstoel wordt momenteel nagedacht. Zie voor meer informatie het **jaarverslag van de leerstoel Advocatuur collegejaar 2021-2022**.

Standpunten en beleid

Advocaten leveren een belangrijke bijdrage aan het in stand houden van de rechtsstaat. Met het oog op een goede rechtsbedeling kunnen zij hun taak alleen goed verrichten als de kernwaarden van de advocatuur ten volle kunnen worden uitgeoefend. Dat is niet vanzelfsprekend. Namens en voor de gehele beroepsgroep maakt de NOvA zich hier bij de politiek en in de samenleving sterk voor.

” Voor een optimale rechtsbescherming van rechtzoekenden zijn een goede toegang tot het recht en een goede rechtsbedeling belangrijke rechtsstatelijke voorwaarden „

Gefinancierde rechtsbijstand

Voor een optimale rechtsbescherming van rechtzoekenden zijn een goede toegang tot het recht en een goede rechtsbedeling belangrijke rechtsstatelijke voorwaarden. Met die insteek zette de NOvA zich het afgelopen decennium **onvermoeibaar** in voor een laagdrempelige toegang tot het recht voor rechtzoekenden en een redelijke beloning voor sociaal advocaten.

Inzet NOvA voor duurzaam stelsel gefinancierde rechtsbijstand

De inzet van de NOvA voor een duurzaam stelsel van gefinancierde rechtsbijstand in vogelvlucht van 2013 tot heden.

Naar de tijdlijn

VERGOEDINGEN ONDER DRUK DOOR INFLATIE

Eind 2021 resulteerde dit in het kabinetsbesluit om de vergoedingen voor gefinancierde rechtsbijstand vanaf 1 januari 2022 **op te trekken** naar een reëel niveau, conform de aanbevelingen van de commissie Van der Meer. De snel oplopende inflatie in het afgelopen jaar heeft de herijking van de vergoedingen echter weer grotendeels tenietgedaan. Anders dan in veel andere beroepsgroepen wordt de hoge inflatie voor advocaten en mediators die werkzaam zijn in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand in 2023 en 2024 nauwelijks gecompenseerd. De NOvA heeft de minister daarom voorgesteld om een **actuele inflatiecorrectie** toe te passen. Ook verzocht de NOvA om een structurele aanpassing van de achterblijvende reiskostenvergoeding voor sociaal advocaten, waaraan in **2023** tegemoet wordt gekomen.

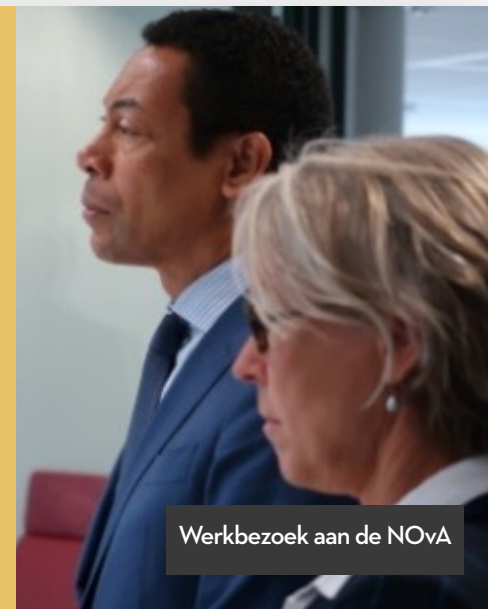
ARBEIDSMARKTONDERZOEK: TEKORT SOCIAAL ADVOCATEN PROBLEMATISCH

In opdracht van de Raad voor Rechtsbijstand, in nauwe samenwerking met de NOvA, heeft onderzoeksbureau Panteia in 2022 onderzoek gedaan naar de arbeidsmarkt voor de sociaal advocatuur. De **onderzoeksresultaten** tonen aan dat de tekorten, die zich in de sociaal advocatuur op niet al te lange termijn zullen voordoen, **bijzonder problematisch** zijn. Deze ontwikkeling vormt op termijn een bedreiging voor de toegang tot het recht, waar de

NOvA zich ernstige zorgen over maakt. Het is dan ook van belang dat het aanbod van sociaal advocaten ook in de toekomst voldoende is om aan de vraag naar gefinancierde rechtsbijstand te blijven voldoen. De NOvA is met de **Raad voor Rechtsbijstand** van mening dat er een integraal plan moet komen om het tij te keren. Daarnaast moet er perspectief komen voor de huidige groep van sociaal advocaten. Dat betekent niet alleen dat het aantal uren per zaak periodiek moet worden herijkt maar tevens dat het uurtarief voor gefinancierde rechtsbijstand herzien moet worden; dat bedraagt inmiddels nog maar de helft van het markttarief.

Werkbezoek

Minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind bracht op 7 juli 2022 een **werkbezoek aan de NOvA**. Samen met de directeur-generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving en de coördinerend beleidsadviseur Advocatuur en Rechtsbijstand ging de minister in gesprek met de algemeen deken, leden van de algemene raad en de algemeen secretaris van de NOvA.

NOVA POSITIEF OVER ZEVENDE VOORTGANGSRAPPORTAGE

Tegelijk was de NOvA medio 2022 te spreken over de toezegging van de minister voor Rechtsbescherming dat de vergoedingen voor rechtsbijstandverleners in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand voortaan worden geactualiseerd. Andere positieve elementen uit de **zevende voortgangsrapportage** zijn het afblazen van rechtshulp pakketten, waar de NOvA altijd kritisch op is geweest, evenals het niet verhogen van de eigen bijdrage voor mensen die een advocaat nodig hebben. In aansluiting daarop

was de NOvA blij met het uitstel van de invoering van het **diagnose- en triagedocument**. Dit zorgt weliswaar voor een korting op de eigen bijdrage via het Juridisch Loket, maar geeft geen zekerheid over de uiteindelijke verkrijging van een toevoeging.

GEZAMENLIJKE VISIE OP STELSEL VAN GEFINANCIERDE RECHTSBIJSTAND

Op 19 mei 2022 nam de minister voor Rechtsbescherming de **gezamenlijke visie** van de Nederlandse orde van advocaten, de Mediatorsfederatie Nederland en de Raad voor Rechtsbijstand op het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand in ontvangst. De drie partijen geven hierin hun **gezamenlijke kijk** op een stabiel en duurzaam stelsel dat aantoonbaar werkt voor mensen en de professionals die hen bijstaan, met aandacht voor de versterking van de sociale advocatuur en mediation. Hiervoor is collegiale afstemming en coördinatie tussen de ketenpartners nodig, wat aantoonbaar heeft gewerkt in bijvoorbeeld de pilot **Samenwerken in de eerstelijns**. Voor de uitwerking van de eerste lijn (eerste adviezen en doorverwijzing) zijn vervolgesprekken gevoerd met het Juridisch Loket en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Alle organisaties ondersteunen het uitgangspunt dat er aandacht nodig is voor meer ondersteuning, hoogwaardige diagnoses en duurzame oplossingen voor rechtzoekenden in de eerstelijns. Dit bleek eind 2022 ook tijdens een **gezamenlijk overleg met minister**. De ingezette lijn krijgt in het voorjaar van 2023 een

Doen of laten?

Een grote groep mensen kan de weg naar (juridische) professionals niet vinden of kan zich die dienstverlening niet veroorloven. Naast aandacht voor rechtzoekenden met de kleinste beurs, verbreedt de NOvA de focus daarom naar de groep **rechtzoekenden boven de toevoegingsgrens**. Tijdens het **seminar 'Doen of laten?'** op 14 december 2022 discussieerden deskundigen en professionals over de **rol van beroepsorganisaties** en beroepsbeoefenaren bij dienstverlening aan mensen met beperkte zelfredzaamheid.

Zie video

vervolg tijdens de werkconferentie **Rechtsbijstand bij de tijd**. De eerste signalen in januari 2023, gebaseerd op de achtste voortgangsrapportage stelselvernieuwing rechtsbijstand, **stemmen de NOvA hoopvol**.

SAMENWERKING BINNEN DE BALIE EN MAATSCHAPPELIJK PASPOORT

De NOvA heeft zich ook in 2022 gericht op het **bevorderen van een nauwere samenwerking** tussen de sociaal advocatuur en kantoren zonder toevoegingspraktijk. De NOvA stimuleert deze **samenwerking binnen de balie**, omdat dit leidt tot een sterkere (sociaal) advocatuur, meer onderlinge solidariteit en wederkerigheid tussen kantoren met en zonder toevoegingspraktijk. Een verplichte bijdrage vanuit kantoren zonder toevoegingspraktijk aan de sociaal advocatuur wijst de NOvA af. De financiering van een adequaat stelsel van gefinancierde rechtsbijstand is en blijft een overheidstaak. Om de huidige MVO-activiteiten van de advocatuur in kaart te brengen en het maatschappelijk paspoort van advocaten(kantoren) inzichtelijk te maken, heeft de NOvA begin 2023 een enquête naar de gehele balie verstuurd.

GEBREK AAN VOORTGANG IN HERSTELPROCES KINDEROPVANGTOESLAGAFFAIRE

Advocaten die ouders bijstaan die slachtoffer zijn van de kinderopvangtoeslagaffaire lieten in het voorjaar van 2022 weten

ontevreden te zijn over het gebrek aan voortgang in het herstelproces. Samen met de NOvA constateerden zij nog de nodige knelpunten, waardoor veel gedupeerden nog steeds niet goed werden geholpen. Samen met betrokken advocaten **uitte de NOvA haar zorgen** in een gesprek met de staatssecretaris voor toeslagen en drong daarin aan op spoedige concrete resultaten. Een lichtpuntje was dat gedupeerde ouders vanaf 1 juni 2022 automatisch gratis rechtsbijstand van een gespecialiseerde jeugdrechtsadvocaat krijgen ingeval hun kinderen uithuisgeplaatst worden. De NOvA, die **al langer pleitte** voor een dergelijke regeling, heeft hieraan haar volledige **medewerking verleend**. Dat de kous hiermee helaas niet is afgedaan, bleek begin 2023 toen de NOvA **opnieuw waarschuwde** dat advocaten van gedupeerde ouders dreigen af te haken als de staatssecretaris niets doet met de aanbevelingen van de NOvA en de toeslagenadvocaten.

VARIA IN VOGELVLUCHT

Gedurende 2022 heeft de NOvA zich over verschillende andere onderwerpen binnen de gefinancierde rechtsbijstand uitgelaten. Zo heeft de NOvA:

- haar steun uitgesproken voor de initiatiefnota **Huizen van het Recht** van de SP, omdat een plek waar mensen kunnen binnenlopen voor juridisch advies kan bijdragen aan de toegang tot het recht;
- gewaarschuwd voor de **aanpassing van de resultaatbeoordeling**, wat grote impact kan hebben op rechtzoekenden omdat

zij te maken kunnen krijgen met een forse rekening voor 'oude' toevoegingen;

- geadviseerd het wetsvoorstel **Opleggen betalingsregeling door de rechter** in te trekken, omdat schuldenaren hierdoor kunnen worden geconfronteerd met complexere procedures;
- meegewerkt aan de **Subsidieregeling experiment echtscheiding** van de Raad voor Rechtsbijstand om beter en gericht te voldoen aan de (rechts)hulpvraag van burgers bij hun echtscheiding.

Sanctieregeling

VEROORDELING VAN RUSSISCHE INVASIE VAN OEKRAÏNE

Begin maart 2022 heeft de NOvA, samen met ruim veertig Europese balies vanuit de CCBE en de IBA, de invasie van Oekraïne door Rusland **scherp veroordeeld**. Deze inval schendt de soevereiniteit van Oekraïne, waarmee Rusland de rule of law met voeten treedt. De NOvA heeft opgeroepen om dit fundamentele beginsel van (inter)nationaal recht te respecteren. Ook betuigde de algemene raad van de NOvA zijn medeleven aan de waarnemend deken van de balie van Oekraïne.

RONDETAFLGESPREK OVER SANCTIEMAATREGELEN

Nadat de Europese Unie in februari en maart 2022 de eerste sanctiepakketten had uitgevaardigd, rees de vraag welke gevol-

gen dit heeft voor de advocatuur en welke verantwoordelijkheid advocaten hebben voor de naleving van de sancties. Door de veelheid en complexiteit van de sanctieregelingen bleek correcte naleving geen eenvoudige taak. Bovendien heeft naleving van de sancties voor de Nederlandse advocatuur een dubbele dimensie vanwege de rol van advocaten binnen de democratische rechtsstaat. Zo riepen de sancties onder andere vragen op over de **toegang tot het recht** voor Russische burgers en bedrijven. Om advocaten hierover voor te lichten, organiseerde de NOvA in april een **rondetafelgesprek** over de sanctiemaatregelen en advocatuurlijke dienstverlening (lees het **verslag**).

Gerbrandydebat

De gevolgen van de internationale sancties voor de Nederlandse advocatuur was ook onderwerp van gesprek tijdens het **Gerbrandydebat** van de NOvA, eind 2022. Met als thema 'Making the law prevail in times of war: the role of lawyers' focuste ook **European Lawyers Day** in 2022 op de situatie in Oekraïne.

Zie video

DOSSIER SANCTIEREGELGEVING

In het belang van de advocaat en (de toegang tot het recht voor) rechtzoekenden heeft de NOvA gedurende het afgelopen jaar veelvuldig overlegd met de betrokken departementen om helderheid te krijgen over **verschillende aspecten van de sanctieregelgeving**. Om de balie voortdurend op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen op sanctiegebied, heeft de NOvA op haar website het **dossier Sanctieregelgeving** ingericht. Naast een overzicht van alle sanctiepakketten vinden advocaten hier actuele en relevante Europese en Nederlandse berichtgeving en antwoorden op **veelgestelde vragen over de sanctieregelgeving**.

Verschoningsrecht

BEOORDELING VAN VERSCHONINGSGERECHTIGDE INFORMATIE

In het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering heeft de NOvA de afgelopen jaren meermaals aandacht gevraagd voor de geheimhoudersfunctionaris in relatie tot het verschoningsrecht. Het OM zet deze functionaris in voor de beoordeling van (mogelijk) verschoningsgerechtigde informatie die wordt verkregen via inbeslagname of een vordering tot het verstrekken van gegevens. Dat het uitfilteren van de verschoningsgerechtigde informatie, die naar zijn aard geheim moet blijven, gebeurt door een functionaris vanuit de opsporing vindt

de NOvA principieel onbegrijpelijk en onjuist. Informatie die in handen van een geheimhoudingsfunctionaris komt, moet **volgens de NOvA** door een rechter-commissaris worden getoetst op toelaatbaarheid en niet door de geheimhoudingsfunctionaris zelf.

OM-HANDLEIDING VERWERKING GEHEIMHOUDER-INFORMATIE

Nadat de NOvA in 2021 vertrouwelijk de interne 'Handleiding verwerking geheimhouderinformatie' had ontvangen van het Openbaar Ministerie, is direct medegedeeld dat de handleiding op essentiële onderdelen geen recht doet aan de uitgangspunten van het verschoningsrecht zoals vastgelegd in wet en jurisprudentie. Zowel de Handleiding als de reactie van de NOvA werden in 2022 openbaar. Kern van het **standpunt van de NOvA** is dat er, vanwege de aard van het verschoningsrecht, geen plek is voor een geheimhouderfunctionaris vanuit de opsporing.

In het voorjaar van 2022 heeft de voorzieningenrechter in het **kort geding van Stibbe tegen de Staat der Nederlanden** bepaald dat de inzet van een geheimhoudersfunctionaris op zichzelf niet in strijd is met het Wetboek van Strafvordering en het 'Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken'. Wel heeft de rechter vastgesteld dat de OM-handleiding op dit onderdeel deels in strijd is met de wet en het besluit. Uit het vonnis volgt

dat de NOvA betrokken wordt bij de totstandkoming van de nieuwe handleiding en werkwijze van het OM. Van belang is dat het uitgangspunt van het verschoningsrecht, het recht op vertrouwelijkheid voor rechtzoekenden bij het contact met een advocaat, wordt gegarandeerd.

FISCALE VERZAMELWET: GEEN INPERKING VERSCHONINGSRECHT

Vanwege de forse, onwenselijke en onnodige inperking van het verschoningsrecht uitte de NOvA al in 2020 **ernstige kritiek** op het conceptwetsvoorstel Fiscale verzamelwet 2024. Onderdeel van die kritiek was dat de Belastingdienst inzage zou krijgen in de communicatie tussen een advocaat en zijn cliënt. Dit zou een aantasting zijn van de wettelijke geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht die bedoeld zijn voor vertrouwelijk contact tussen cliënt en advocaat. Twee jaar later kon de NOvA **positief vaststellen** dat deze kritiek vanuit de advocatuur in het wetgevingsproces ter harte is genomen.

BEROEPSGEHEIM EN VERSCHONINGSRECHT BIJ GRENSOVERSCHRIJDENDE FISCALE CONSTRUCTIES

Eind 2022 bleek uit een uitspraak van het Europese Hof van Justitie dat de **kennisgevingsplicht op grond van de Europese DAC6-richtlijn** in strijd is met het recht op eerbiediging van de communicatie tussen een advocaat en zijn cliënt. De advocaat

kan in zulke gevallen een beroep doen op zijn beroepsgeheim en verschoningsrecht. Na overleg met het ministerie van Financiën en de Belastingdienst heeft de NOvA begin 2023 **duidelijkheid verkregen** over de implicaties van de Europese DAC6-richtlijn voor de Nederlandse advocatuur.

(Contante) betalingen

CONTANTE BETALINGEN AAN ADVOCATEN

Het onderzoek van de lokale deken naar het aanvaarden van contante betalingen door advocaten zou erop wijzen dat (strafrecht)advocaten veelvuldig cash geld hebben aangenomen zonder overleg met de deken en daarmee de regels hebben overtreden. Hoewel het onderzoeksrapport niet gedeeld is met de NOvA, lijkt een probleem te bestaan met zowel de bekendheid met de toepasselijke regel als met (het toezicht op) de naleving daarvan. Naar aanleiding daarvan **heeft de NOvA toegelicht** dat betalingen aan advocaten op grond van artikel 6.27 van de Verordening op de advocatuur giraal moeten plaatsvinden, tenzij er feiten of omstandigheden zijn die een contante betaling rechtvaardigen. Als de contante betaling(en) van eenzelfde cliënt over een periode van ten hoogste één jaar 5.000 euro of meer belopen, is voorafgaand overleg met de deken nodig. Sowieso brengt de bijzondere positie van de advocaat verplichtingen met zich mee, ook waar het **betalingen betreft**.

OM HERBEVESTIGT BELEID ROND BETALINGEN AAN ADVOCATEN

In het kader van hun toezichthoudende taak heeft een aantal lokale dekens aan het Openbaar Ministerie gevraagd in hoeverre een advocaat zich bij het aannemen van betalingen bloot kan stellen aan strafrechtelijke vervolging. Dit omdat het bestrijden van witwassen en ondermijning voor de dekens een hoge prioriteit heeft en voorkomen moet worden dat advocaten betrokken raken bij strafbare feiten zoals heling en witwassen. In een **brief aan de algemeen deken van de NOvA** heeft het OM gewezen op een aantal relevante wettelijke en gedragsrechtelijke ontwikkelingen. Daarbij gaf het OM aan dat hiermee geen wijziging van het terughoudende vervolgingsbeleid is beoogd. De **NOvA benadrukt** dat voorkomen moet worden dat personen die verdacht worden van strafbare feiten waaruit financieel voordeel kan zijn verkregen, verstoken blijven van rechtsbijstand omdat de advocaat, door die bijstand op betalende basis te leveren, als verdachte zou kunnen worden beschouwd.

Strafrecht

GEEN UITBREIDING TAAKSTRAFVERBOD

Nadat de Tweede Kamer in 2021 had ingestemd met een taakstrafverbod voor mensen die geweld gebruiken tegen hulpverleners met een publieke taak, heeft de Eerste Kamer in 2022 deze

uitbreiding van het taakstrafverbod verworpen. Voorafgaand had de NOvA in de senaat haar **principiële bezwaren** tegen dit wetsvoorstel kenbaar gemaakt en hierover eerder al negatief **geadviseerd**. De plicht om een bepaalde straf op te leggen beperkt de rechterlijke straftoemingsvrijheid, wat in een rechtsstaat moet worden vermeden wanneer daartoe geen zeer dringende noodzaak bestaat. Principieel geldt dat aan de rechtsprekende macht kan en moet worden overgelaten om in alle gevallen een passende straf op te leggen die rekening houdt met alle omstandigheden van het geval.

CIVIELE CONFISCATIE OMZEILT STRAFRECHTELIJKE WAARBORGEN

In een **wetgevingsadvies** aan de minister van Justitie en Veiligheid heeft de NOvA zowel qua vorm als inhoud **kritiek geuit** over het Wetsvoorstel Versterking aanpak ondermijnende criminaliteit II. De hierin voorgestelde civiele confiscatieprocedure omzeilt de strafrechtelijke waarborgen, wat vanuit het oogpunt van rechtsbescherming ongewenst is. Hiermee zou het mogelijk worden om goederen in beslag te nemen, zonder dat daarvoor een veroordeling of een verdachte nodig is. Ook gaat de NOvA nader in op de verruiming van de mogelijkheid tot hoofdelijke oplegging van de ontnemingsmaatregel, de uitbreiding van de bestraffingsmogelijkheden voor bepaalde delicten en een wijziging van de wrakingsregeling.

Detentiemaatregelen

DATASTICK VOOR ADVOCATEN MET CLIËNT IN EBI

Vanwege de aanhouding van een advocaat stelde de Extra Beveiligde Inrichting (EBI) begin 2022 een verbod in op het meenemen van een laptop door advocaten die hun cliënt willen bezoeken. De NOvA liet daarop weten dat een dergelijk algeheel verbod vanwege een incident **niet te rechtvaardigen** is. Om advocaten toch in de gelegenheid te stellen hun werk te kunnen doen en dossiers met hun cliënt te kunnen bespreken, is een tijdelijke noodoplossing gevonden in een speciale beveiligde datastick (die om niet werd aangeboden door de NOvA), gekoppeld aan een door de EBI ter beschikking gestelde laptop. Vanwege deze disproportionele maatregel blijft de inzet van de NOvA erop gericht dat advocaten weer hun eigen laptop kunnen gebruiken bij hun bezoek aan cliënten in de EBI.

INPERKING VAN RECHTEN VAN (EBI-)GEDETINEERDEN

In november 2022 kondigde de minister voor Rechtsbescherming extra maatregelen aan om toegang van gedetineerden tot het criminele netwerk vanuit de EBI te bemoeilijken en te voorkomen dat crimineel handelen vanuit de penitentiare inrichting wordt voortgezet. Onder andere ging dit om aanpassingen aan de 'Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineer-

den' en de EBI-huisregels. De NOvA schaarde zich achter het advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ), die deze maatregelen kwalificeerde als een **ernstige inperking van de rechten van gedetineerden**.

TERUGBELVERZOEKEN WEER MOGELIJK BIJ PI'S

Strafrechtadvocaten kunnen gedetineerde cliënten sinds 1 oktober 2022 ook weer bereiken door een **terugbelverzoek bij de penitentiare inrichting** in te dienen. Dat was sinds augustus 2020 niet meer mogelijk. Daarnaast kunnen advocaten ook gebruik blijven maken van de MyTelio-app of het 0900-nummer. De NOvA heeft hier, samen met de Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten (NVSJA), herhaaldelijk aandacht voor gevraagd.

VERPLICHTE VIDEOCONFERENTIE VANWEGE VEILIGHEID VERVOER

Op 25 november 2022 is de wijziging van het Besluit videoconferentie in werking getreden. Dit houdt in dat niet alleen de beveiliging van de zitting aanleiding kan geven om videoconferentie toe te passen zonder toestemming van de verdachte, maar ook het belang van de **beveiliging van het vervoer**. In een **wetgevingsadvies** sprak de NOvA begrip uit om in uitzonderlijke gevallen videoconferentie toe te passen zonder toestemming van de verdachte of diens raadsman, indien een bijzondere

noodzaak tot beveiliging van het vervoer bestaat. De NOvA benadrukte tegelijk dat voorkomen moet worden dat deze bepaling breder toegepast gaat worden dan waarvoor zij blijkens de toelichting is bedoeld.

Vertrouwelijkheid

GEHEIMHOUDERNUMMERS AUTOMATISCH NAAR DJI

Rechtzoekenden moeten te allen tijde vrijuit en vertrouwelijk kunnen spreken met hun advocaat. Het is daarom essentieel dat telefoongesprekken tussen advocaten en hun cliënten geheim blijven. Het systeem van nummerherkenning bij de **Nationale Politie** en de Dienst Justitiële Inrichtingen (**DJI**) zorgt ervoor dat **geheimhoudernummers** van advocaten automatisch worden herkend en niet worden afgeluisterd. Vanaf 1 januari 2023 deelt de NOvA alle geheimhoudernummers van advocaten **automatisch met de DJI** in plaats van op vrijwillige basis, net zoals al sinds 2011 het geval is met de Nationale Politie. Dit voorkomt incidentele fouten, zodat de vertrouwelijkheid van gesprekken tussen justitiabelen vanuit penitentiaire inrichtingen en hun advocaten beter wordt gewaarborgd. In een later stadium gaat dit ook gelden voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (AIVD/MIVD).

PRIVÉADRESSEN VAN ADVOCATEN IN STRAF-DOSSIERS

Medio 2022 **ontving de NOvA een signaal** dat als iemand wordt gebeld door een telefoonnummer dat door de politie wordt getapt, het adres waarop het abonnement van de gebelde is afgesloten zichtbaar is in de tapgegevens die het Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie (CIOT) aanlevert aan opsporings-, veiligheids- en inlichtingendiensten. Dit betekent dat privéadressen van advocaten in strafdossiers kunnen terechtkomen en dat verdachten en anderen toegang kunnen krijgen tot die adresgegevens. Hoewel de minister voor Rechtsbescherming heeft aangegeven af te willen van het opnemen van woonadressen van advocaten in strafdossiers, kan het voor advocaten verstandig zijn om het privéadres van een mobiel telefoonabonnement om te zetten naar het kantooradres en nieuw af te sluiten abonnementen altijd op een kantooradres te registreren.

Vrije advocaatkeuze

RECHTSBIJSTAND AAN FAMILIELEDEN: BETER VAN NIET

Er is geen rechtsregel die bijstand aan familieleden verbiedt. Bovendien bestaat het recht op vrije advocaatkeuze. **Volgens de algemene raad** doen advocaten die gevraagd worden om

een familielid bij te staan er toch verstandig aan deze te adviseren naar een andere advocaat te gaan. Er kleven overduidelijk risico's aan het bijstaan van familieleden door de advocaat, die beter kunnen worden vermeden. Het kan de onafhankelijkheid in de uitoefening van het beroep in gevaar brengen. De onderlinge verstandhoudingen, mogelijke emotionele betrokkenheid en eventuele bemoeienis vanuit de familie maken het lastig om voldoende afstand tot de cliënt te houden.

Burgerlijk procesrecht

TOCH LIMIET AAN LENGTE VAN PROCESSTUKKEN

De beperkingen die in de procesreglementen van de gerechtshoven worden gesteld aan de omvang van civiele processtukken in hoger beroep zijn toelaatbaar. Dat heeft de **Hoge Raad medio 2022 geoordeeld**. Hiermee is een einde gekomen aan een discussie tussen de NOvA en advocaten enerzijds en het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel Hoven (LOVCH) anderzijds. Aanleiding was het besluit van het LOVCH om per 1 april 2021 een **limiet van 25 pagina's** te stellen aan de lengte van processtukken in hoger beroep. In de **zienswijze** van de NOvA stond deze maatregel op gespannen voet met de wet en de fundamentele beginselen van procesrecht en biedt limitering van processtukken geen oplossing om een efficiëntere rechtsgang in hoger beroep te bevorderen. Ondanks **protest** van de NOvA, een **kort geding**

van een groep advocaten en **schriftelijke opmerkingen** waarin de NOvA haar visie aan de Hoge Raad uiteenzette, heeft het hoogste rechtscollege geoordeeld dat het stellen van een limiet aan de omvang van de processtukken niet disproportioneel is. Volgens de Hoge Raad is in de meeste zaken een omvang van 25 bladzijden toereikend en bestaat in andere gevallen de mogelijkheid toestemming te krijgen voor het indienen van een langer stuk.

Integriteit

AUTORISATIEBELEID HANDELSREGISTER AANGESCHERPT

Nadat de Kamer van Koophandel in 2021 **constateerde** dat een voormalig advocaat ten onrechte gebruik had gemaakt van privégegevens van personen in het Handelsregister, zijn – na overleg met de NOvA – alle voormalig advocaten die nog toegang hadden tot deze gegevens verwijderd van de lijst met autorisaties. Sindsdien zijn **advocaten zelf verantwoordelijk** om hun autorisatie op te zeggen zodra zij zich uitschrijven van het tableau. Om elke mogelijkheid van oneigenlijk gebruik te voorkomen, houdt de Kamer van Koophandel sinds 2022 de lijst met autorisaties actueel door een periodieke vergelijking met het tableau van de NOvA.

Digitalisering rechtspraak

VEILIG MAILEN MET DE RECHTSPRAAK VERVANGT DE FAX

Sinds 1 februari 2022 behoort faxen met de Rechtspraak tot het verleden. Als veilig alternatief om vertrouwelijke informatie met de Rechtspraak uit te wisselen, kunnen advocaten gebruikmaken van Veilig Mailen. Om het einde van het fax-tijdperk te markeren, stuurde algemeen deken Robert Crince le Roy van de NOvA symbolisch een **laatste faxbericht** aan Henk Naves, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak.

Diversiteit en inclusie

De NOvA **onderstreept** het belang van gelijke kansen, diversiteit en inclusie. Vanuit maatschappelijk oogpunt, maar ook omdat omarming van deze principes tot een verrijking van de advocatuur zelf leidt. Via het **platform Diversiteit en Inclusie** geeft de NOvA hier samen met de balie invulling aan. Het platform bestaat uit ongeveer dertig advocaten met verschillende achtergronden, werkzaam bij zowel grotere als kleinere advocatenkantoren. Samen met de NOvA onderzoeken zij de mogelijkheden om diversiteit en inclusie binnen de advocatuur te bevorderen.

”Aandacht voor diversiteit en inclusie in de advocatuur

SEMINAR DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Het oorspronkelijk eind 2021 geplande **seminar Diversiteit en inclusie** is vanwege de coronamaatregelen verplaatst naar 24 maart 2022. Hier zijn onder andere de resultaten van de **baliebrede enquête** besproken, die de basis vormen voor verdere vervolgstappen.

DIVERSITY DAY

Ook op Diversity Day, 4 oktober 2022, kwam het platform Diversiteit en Inclusie samen. Na een inspirerende voordracht door hoogleraar sociologie Ruben Gowricharn, gingen de advocaat-leden met elkaar in gesprek om onder andere de speerpunten voor 2023 te bepalen. Diezelfde dag vroeg de **algemene raad aandacht** voor het belang van diversiteit en inclusie in de advocatuur.

IBA-ONDERZOEK NAAR GENDER(ON)GELIJKHEID

Sinds 2021 loopt het internationale **onderzoek naar gender(on) gelijkheid** van de International Bar Association en de LexisNexis Rule of Law Foundation. Dit project heeft tot doel de onderliggende oorzaken van het gebrek aan gendergelijkheid op de hoogste niveaus in de wereldwijde advocatuur bloot te leggen, in kaart te brengen en aan te pakken. In totaal worden 16 jurisdicties verkend, waarvan enkele landenonderzoeken inmiddels zijn afgerond. De eerste onderzoeksresultaten laten de ondervertegenwoordiging van vrouwen met leidinggevende functies in advocatenkantoren zien. In 2022 is gestart met vervolgonderzoek in Nederland onder vertegenwoordigers van de rechterlijke macht, publieke sector, advocatenkantoren en bedrijfsjuristen. De uitkomsten volgen in 2023.

Diversity Day

Communicatie en voorlichting

Via een baliebreed onderzoek heeft onderzoeksbureau Media-Test in 2022 in kaart gebracht hoe de communicatiemiddelen die de NOvA inzet om advocaten te informeren worden gewaardeerd. De communicatiemix van de NOvA bleek sterk en uit een goede mix van uiteenlopende middelen te bestaan. 91 procent van de advocaten die aan het onderzoek meededen vindt dat de NOvA hen goed op de hoogte houdt van ontwikkelingen in de advocatuur. Aanbevelingen die uit het onderzoek naar voren kwamen, zoals de frequentie van de nieuwsbrieven, zijn inmiddels doorgevoerd.

WEBSITE

Op de website van de NOvA vinden bezoekers het laatste **nieuws van de NOvA** (met de mogelijkheid om zich hierop te **abonneren**), **standpunten van de NOvA**, **actuele dossiers** en **nieuws over de advocatuur**. Andere belangrijke pijlers zijn **Zoek een advocaat** met de gegevens van alle advocaten in Nederland, de **actuele wet- en regelgeving** en de **juridische databank met wetgevingsadviezen**. In 2022 had advocatenorde.nl bijna 243.000 bezoekers en zoekeenadvocaat.nl ruim 334.000 bezoekers.

ADVOCATENBLAD

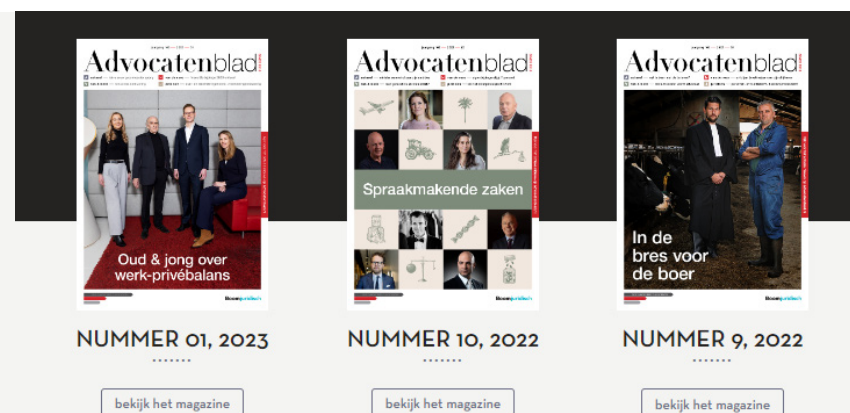
Het **Advocatenblad** is het officiële orgaan van de Nederlandse orde van advocaten dat tien keer per jaar verschijnt. Hierin is ook het katern Van de NOvA opgenomen met nieuws van de

” Uit baliebreed onderzoek blijkt dat de communicatiemix van de NOvA als sterk wordt gewaardeerd ”

NOvA. Na een baliebreed lezersonderzoek is het Advocatenblad in het voorjaar van 2022 in een nieuwe bladformule gegoten, en verschijnt het sinds het derde kwartaal van vorig jaar ook als **digitaal magazine**. Advocaten kunnen sindsdien ook aangeven of zij het Advocatenblad op papier of digitaal willen ontvangen. Op dit moment leest bijna een derde van de abonnees (5.270 advocaten) het magazine online en ontvangt ruim twee derde van de balie (12.890 advocaten) het Advocatenblad in de bus.

ORDEBERICHT

Het Ordebericht is de digitale nieuwsbrief van de NOvA. Naast de reguliere tweewekelijkse mailings met het laatste nieuws van de NOvA zijn specials verschenen over de gevolgen van de oorlog in Oekraïne (waaronder de sanctiemaatregelen) en het

onderzoek naar druk en dreiging in de advocatuur. In 2022 zijn 21 edities verstuurd.

NIEUWSBRIEF SIGNALERING GEFINANCIERDE RECHTSBIJSTAND

In 2021 lanceerde de NOvA de tweewekelijkse nieuwsbrief Signalering gefinancierde rechtsbijstand. In deze digitale uitgave worden advocaten die op basis van toevoegingen werken op de hoogte gehouden van de actuele ontwikkelingen op het gebied van gefinancierde rechtsbijstand. Naast nieuws vanuit de NOvA worden hierin ook relevante berichten van organisaties als de Raad voor Rechtsbijstand, nieuwsartikelen uit de media en jurisprudentie opgenomen. In totaal zijn afgelopen jaar vijftien nieuwsbrieven verstuurd.

Bas van Zelst in gesprek met

Juliëtte Habets

&

Jan Bram de Groot

Zie video

NOVUM: de inloopkamer

NOVUM

Mede als alternatief voor het wegvallen van fysieke bijeenkomsten als gevolg van de coronamaatregelen is de NOvA in 2021 gestart met een serie webvideo's: **NOvUM**. Gasten uit en rondom de advocatuur gaan in op de actualiteit en de praktijkvoering van advocaten. Doordat het in 2022 weer mogelijk was om fysieke bijeenkomsten te organiseren, is het afgelopen jaar een NOvUM-editie gepubliceerd (**de inloopkamer**). Alle afleveringen van NOvUM zijn te bekijken op **YouTube**, maar ook als podcast te beluisteren op **Spotify**, **Apple Podcasts** of **Google Podcasts**.

FYSIEKE BIJeenKOMSTEN WEER MOGELIJK

Nadat de coronamaatregelen in het voorjaar van 2022 waren opgeheven, is de NOvA weer gestart met het organiseren van bijeenkomsten op locatie. Hiervoor maakt de NOvA geregeld gebruik van eigen vergader- en evenementenruimten in de Monarch. Het afgelopen jaar hebben de volgende publieke evenementen plaatsgevonden:

Innovatieplatform 'Diversiteit en Inclusie'

Ongeveer tachtig advocaten kwamen op 24 maart 2022 bijeen tijdens het **Innovatieplatform 'Diversiteit en Inclusie': ervaringen binnen de balie'** om van gedachten te wisselen over diversiteit en inclusie binnen de advocatuur. Onder leiding van strafrechtadvocaat en dagvoorzitter Natacha Harlequin werden de **resultaten van de baliebrede enquête** besproken, gevolgd door een paneldiscussie met deskundigen. Nadat enkele leden van

het platform Diversiteit en Inclusie hun persoonlijke ervaringen hadden gedeeld, werd de bijeenkomst afgesloten met een workshop 'cultuur-sensitief werken'.

Professionele ontmoeting advocatuur en rechterlijke macht

Op 23 juni 2022 bezochten ongeveer dertig advocaten en rechters het kantoor van de NOvA voor een **professionele ontmoeting tussen de advocatuur en rechterlijke macht**, georganiseerd door de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) en de NOvA. Centraal tijdens deze bijeenkomst stond het thema online vaardigheden in de rechtspraktijk.

Innovatieplatform 'Boven de toevoegingsgrens'

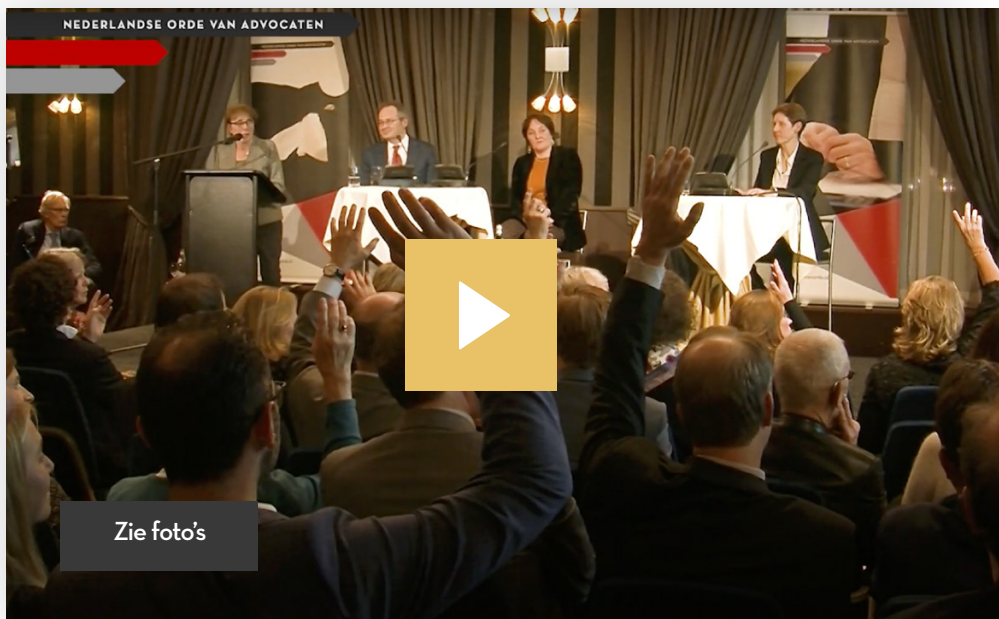
Voor veel mensen met een inkomen dat (net) te hoog is om in aanmerking te komen voor gefinancierde rechtsbijstand blijkt de drempel om een advocaat in te schakelen vaak nog te hoog. Dit zorgt voor lacunes in de rechtshulp en de toegang tot het recht. Samen met advocaten discussieerden leden van de algemene raad en externe sprekers tijdens het Innovatieplatform '**Boven de toevoegingsgrens**' op 14 juni 2022 over de mogelijkheden om deze groep rechtzoekenden en advocaten nader tot elkaar te brengen. Voorafgaand hield ACM-bestuursvoorzitter Martijn Snoep een inleiding. Lees het **verslag**.

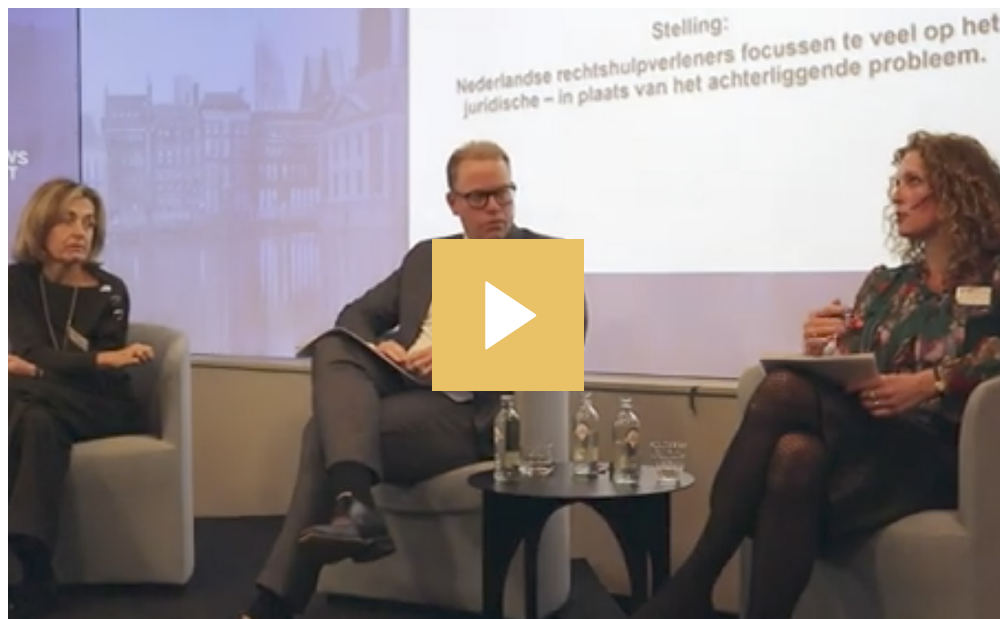
Gerbrandydebat 2022

Sociëteit De Witte in Den Haag was op 9 november 2022 traditiegetrouw het toneel van het **twaaftde Gerbrandydebat**, waar zo'n 170 advocaten en andere genodigden bijeen kwamen. Onder leiding van Clair Polak vond een paneldebat plaats over de internationale sancties tegen de Russische Federatie en de gevolgen voor de advocatuur. Hieraan voorafgaand verzorgde Ruslandkenner Derk Sauer een inleiding over het sanctiebeleid vanuit een (geo)politiek en humaan perspectief. Het tweede deel van het debat was gewijd aan de rol van de advocatuur in een veranderende bestuurscultuur.

Seminar 'Doen of laten?'

Een grote groep mensen kan de weg naar (juridische) professionals niet vinden of kan zich die dienstverlening niet veroorloven. Veel problematiek blijft daardoor onopgelost, met alle economische en emotionele schade van dien. Naast aandacht voor rechtzoekenden met de kleinste beurs, verbreedt de NOVA de focus daarom naar de groep **rechtzoekenden boven de toevoegingsgrens**. Tijdens het **seminar 'Doen of laten?'** op 14 december 2022 discussieerden een deskundigenpanel en honderd professionals over de **rol van beroepsorganisaties** en beroepsbeoefenaren bij dienstverlening aan mensen met beperkte zelfredzaam-

heid. Voorafgaand verzorgde van Dineke de Groot, president van de Hoge Raad, een **inleiding**. Het seminar in Nieuwspoort werd gezamenlijk georganiseerd door de beroepsorganisaties KNB (notarissen), KBvG (gerechtsdeurwaarders), NBA (accountants), NOB (belastingadviseurs) en de NOvA (advocaten).

SOCIAL MEDIA

Op social media is de NOvA actief op **Facebook** en **Instagram** voor publiekscommunicatie en **LinkedIn** en **Twitter** voor professionele communicatie. Via deze social mediakanalen deelt de NOvA alle actuele berichtgeving en gaat de NOvA online in gesprek met advocaten en andere geïnteresseerden.

INFORMATIEPUNT VOOR ADVOCATEN

Het **Informatiepunt voor advocaten** geeft voorlichting aan advocaten over de regelgeving die voor de advocatuur geldt, beantwoordt vragen van advocaten over het gebruik van online applicaties van de NOvA en signaleert ontwikkelingen in de advocatuur. In 2022 heeft het Informatiepunt 3.757 telefoontjes en 5.928 e-mails afgehandeld. Veelgestelde vragen betroffen onder andere de Beroepsopleiding Advocaten van de NOvA (zoals de basistest en de patroons cursus), PO-punten, de (online) kwaliteitstoetsen, geheimhoudernummers en praktische zaken zoals de advocatenpas(-app), Mijn Orde/advocatenpasportal en de

CCV (hoewel bestemd voor de lokale orden). Op basis van signalen en vragen van advocaten zijn de **veelgestelde vragen** op de website voortdurend bijgewerkt. Ook worden de meest gestelde vragen met de bijbehorende antwoorden via een rubriek in het Advocatenblad breder met de balie gedeeld.

 9685 informatie-
verzoeken

Informatieverzoeken	2022	2021
Per telefoon	3.757	4.271
Per e-mail	5.928	6.346
Totaal	9.685	10.617

Praktijkuitoefening

Elke advocaat moet naast een behoorlijke praktijkuitoefening ook de praktijkvoering op orde hebben. Dat is noodzakelijk om het vertrouwen in de beroepsgroep te waarborgen. Activiteiten van de NOvA ten behoeve van de praktijkvoering door advocaten(kantoren) hadden in 2022 onder andere betrekking op:

ADVOCATENPAS-APP

Sinds eind 2021 kunnen advocaten kiezen voor een **advocatenpas-app**, in plaats van een fysieke advocatenpas met chip en

Advocatenpas(-app)

Advocatenpas(-app) 2022	App	Pas	Totaal
Eerste aanvraag (nieuwe advocaten)	474	1.098	1.572
Vervanging (verloren/gestolen)	7	19	26
Reguliere vernieuwing	735	1.707	2.442
Totaal	1.216 (30%)	2.824 (70%)	4.040

” Advocaten kunnen kiezen voor een advocatenpas-app, in plaats van een fysieke advocatenpas met chip en cardreader ”

cardreader. Met de app kunnen advocaten op hun mobiele telefoon altijd en overal eenvoudig inloggen bij het advocatenpasportaal en Mijn Orde, maar bijvoorbeeld ook bij de Rechtspraak. In 2022 is de advocatenpas-app ruim 1.200 keer uitgegeven, wat neerkomt op 30%.

MIJN ORDE

Via **Mijn Orde** kunnen advocaten hun geregistreerde persoonlijke gegevens op het tableau – van adresgegevens tot rechtsgebieden en geheimhoudernummers – zelf aanpassen. Ook kunnen kantoorverantwoordelijken hier de kantoorgegevens wijzigen. Het aantal 'self service' mutaties in 2022 bedroeg 19.050. Het verschil in mutaties wordt grotendeels veroorzaakt doordat in 2020 meer advocaten hun rechtsgebieden hebben opgegeven of gewijzigd in het rechtsgebiedenregister dan afgelopen jaar.

Jaar	Aantal 'self service' mutaties
2022	19.050
2021	18.674
2020	29.205

HANDLEIDING WWFT EN UBO-REGISTER

Advocaten zijn verplicht volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) om bij bepaalde diensten de cliënt te identificeren, te verifiëren en in het kader van die dienstverlening verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties te melden. Om advocaten hierbij te ondersteunen, heeft de NOvA een geactualiseerde **Handleiding Wwft en UBO-register voor advocaten** uitgebracht. Deze **handleiding** biedt advocaten(kantoren) handvatten om effectief te kunnen voldoen aan de verplichtingen vanuit de Wwft.

Daarnaast heeft de NOvA de balie voorgelicht over het actieplan Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) van de Europese Commissie, waaronder de oprichting van de **Europese anti-witwasautoriteit**, en de gevolgen daarvan voor de Nederlandse advocatuur. Zo kunnen advocaten geconfronteerd worden met hogere kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van het AML/CFT-toezicht, en kunnen zij te maken krijgen met een verzwaring van de administratieve lasten.

Op 22 november 2022 is een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie gepubliceerd over het UBO-register. De strekking hiervan is dat de verplichte publieke toegang tot het UBO-register in de Europese anti-witwasrichtlijn onvoldoende onderbouwd is en daarmee ongeldig. Als gevolg daarvan heeft de minister van Financiën laten weten dat tijdelijk helemaal

geen verstrekkingen worden gedaan uit het UBO-register. Welke gevolgen dit heeft voor de advocatuur heeft het ministerie van Financiën **uiteengezet**, op navraag van de NOvA. Eind december 2022 **bleek** dat advocaten nog niet onder de beperkte opening van het UBO-register vallen en dat de Tijdelijke regeling UBO-register opnieuw zou worden verlengd. Dit betekent dat Wwft-instellingen vooralsnog geen terugmeldingen hoeven te doen. Op haar website houdt de NOvA de **actuele situatie** bij.

LAWCARE, HULPLIJN VOOR DE ADVOCATUUR

LawCare is de hulplijn voor de advocatuur. Advocaten kunnen volledig anoniem bellen met persoonlijke problemen zoals burn-out- en stressklachten, maar ook als ze vertrouwelijk willen sparren over bijvoorbeeld het omgaan met gevoelens van onveiligheid. De hulplijn (085 - 0640182) wordt bemand door gedreven (oud-)advocaten die zich vrijwillig inzetten voor hun beroepsgenoten.

In 2022 is de hulplijn 31 keer gebeld. Na het vertrek van twee leden in 2022, bestaat het **team LawCare** momenteel uit twaalf vertrouwenspersonen.

Aantal keer gebeld naar LawCare

Bij wetsvoorstellen die de advocatuur raken, geeft de NOvA wetgevingsadvies aan de wetgever. De voorbereiding hiervan vindt plaats door wetgevingsadviescommissies per rechtsgebied.

ADVIESCOMMISSIES WETGEVING

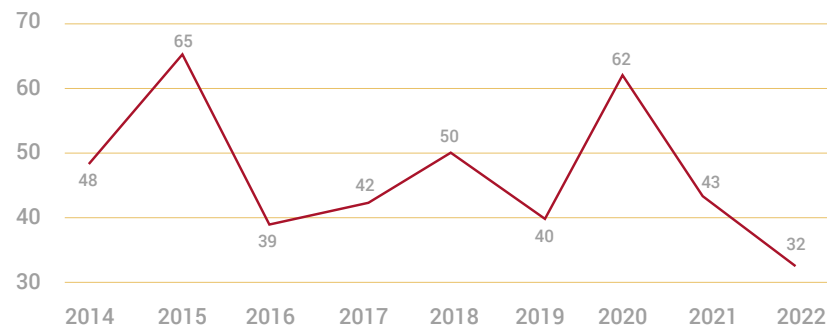
De NOvA telt **achttien adviescommissies wetgeving**, hoofdzakelijk samengesteld uit advocaten, die aan de algemene raad advies uitbrengen over wetsvoorstellen op de volgende rechtsgebieden:

- Adviescommissie arbeidsrecht
- Adviescommissie belastingrecht
- Adviescommissie beroepsopleiding advocaten
- Adviescommissie bestuursrecht
- Adviescommissie burgerlijk procesrecht
- Adviescommissie familie- en jeugdrecht
- Adviescommissie huurrecht
- Adviescommissie insolventierecht
- Adviescommissie intellectuele eigendom
- Adviescommissie mededinging
- Adviescommissie mediation
- Adviescommissie pensioenrecht
- Adviescommissie rechtsstatelijkheid
- Adviescommissie strafrecht
- Adviescommissie verzekeringsrecht
- Adviescommissie vreemdelingenrecht
- Adviescommissie Wwft
- Gecombineerde commissie vennootschapsrecht (i.s.m. de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie)

JURIDISCHE DATABANK

Op basis van de wetgevingsadviezen van de adviescommissies heeft de NOvA in 2022 in totaal 32 adviezen over wetsvoorstellen uitgebracht die zijn aangeboden aan de Eerste Kamer, de Tweede Kamer en/of ministeries.

Wetgevingsadviezen

Alle wetgevingsadviezen zijn terug te vinden in de **juridische databank** van de NOvA. Dit betrof onder andere:

Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen

Van: adviescommissies bestuursrecht en vreemdelingenrecht
Aan: minister van Justitie en Veiligheid
Datum: 23 november 2022

Tweefasenproces in het strafrecht

Van: adviescommissie strafrecht
Aan: minister voor Rechtsbescherming
Datum: 12 augustus 2022

Besluit toekomst pensioenen

Van: adviescommissie pensioenrecht
Aan: minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Datum: 26 april 2022

Inventarisatie knellende wetten en regels

Van: adviescommissies belastingrecht, bestuursrecht, strafrecht, vreemdelingenrecht
Aan: diverse ministeries
Datum: 22 maart 2022

Consultatiedocument betreffende het insolventierecht

Van: adviescommissie insolventierecht
Aan: minister van Justitie en Veiligheid
Datum: 24 februari 2022

Wetsvoorstel versterking aanpak ondermijnende criminaliteit

Van: adviescommissies belastingrecht, bestuursrecht, burgerlijk procesrecht, strafrecht
Aan: minister van Justitie en Veiligheid
Datum: 31 januari 2022

BEPERKTE GROEI VAN DE BALIE

Op 1 januari 2023 stonden 18.218 advocaten op het tableau ingeschreven, een **beperkte toename** van 0,61% ten opzichte van vorig jaar (18.108). De geringe groei van de balie in 2022 komt vrijwel geheel voor rekening van het arrondissement Amsterdam. Hier nam het aantal advocaten fors toe met 186, een plus van ruim 3%. Het enige andere arrondissement met een – beperkte – groei is Den Haag, waar per saldo negen advocaten (+0,46%) bijkwamen. In negen van de elf arrondissementen is sprake van een lichte afname van het aantal advocaten. Relatief de grootste daler is Limburg (-2,25%), gevolgd door Zeeland-West-Brabant (-1,64%), Gelderland (-1,26%) en Overijssel (-1,20%).

Groei van de balie 2022

ARRONDISSEMENT	Aantal advocaten per 1 januari 2022	Aantal advocaten per 1 januari 2023	Verschil	
			aantal	percentage
Amsterdam	6.039	6.225	186	3,08%
Den Haag	1.941	1.950	9	0,46%
Gelderland	1.188	1.173	-15	-1,26%
Limburg	756	739	-17	-2,25%
Midden-Nederland	1.800	1.788	-12	-0,67%
Noord-Holland	800	796	-4	-0,50%
Noord-Nederland	753	751	-2	-0,27%
Oost-Brabant	1.147	1.145	-2	-0,17%
Overijssel	665	657	-8	-1,20%
Rotterdam	2.042	2.033	-9	-0,44%
Zeeland-West-Brabant	977	961	-16	-1,64%
TOTAAL	18.108	18.218	110	0,61%

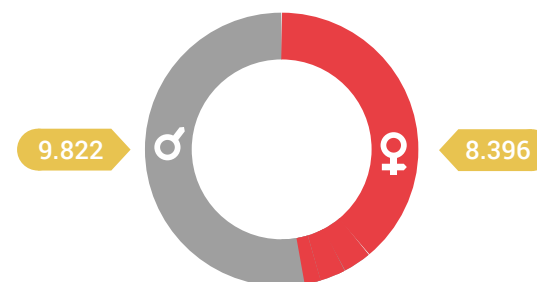

TABLEAU

2022

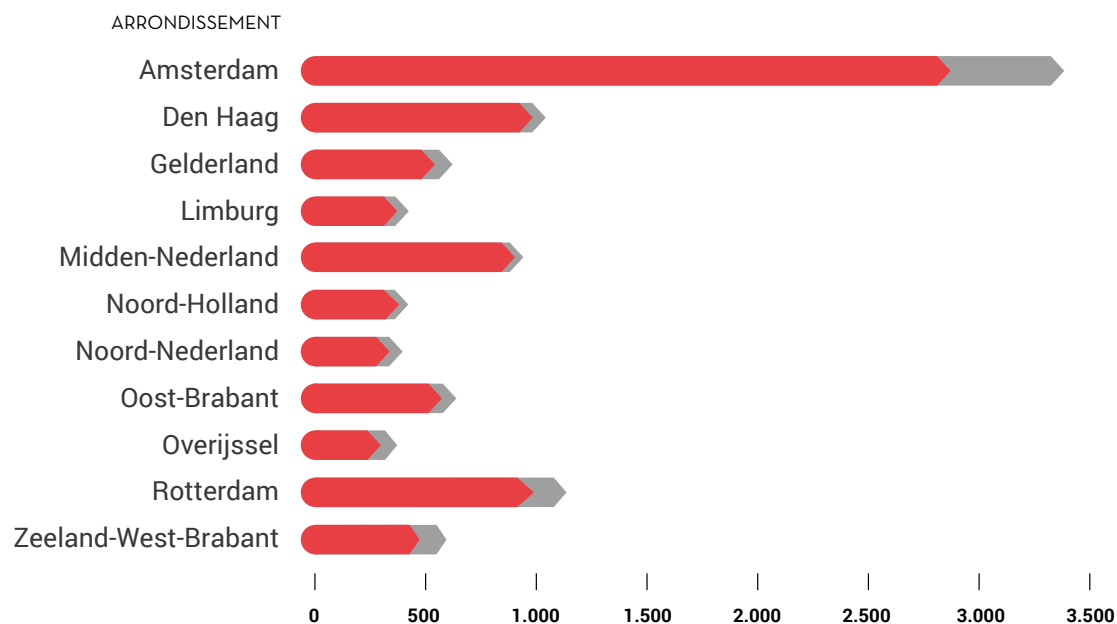

Aantal advocaten

Totaal aantal
advocaten 2022 ► 18.218

Aantal advocaten, verdeling mannen en vrouwen per 1 / 1 / 2023

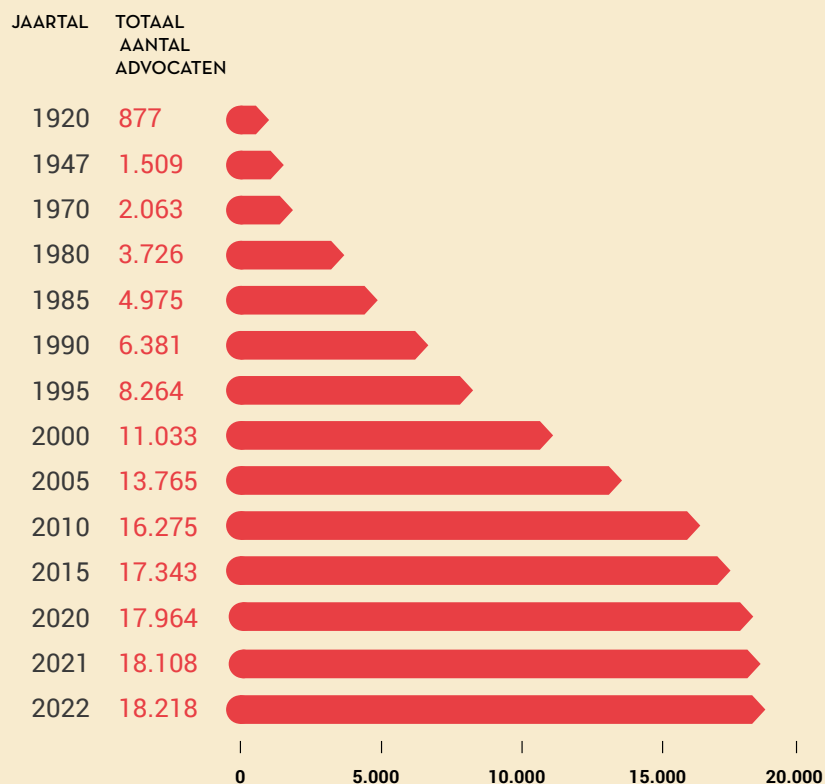
♂	♀	TOTAAL
3.409	2.816	6.225
1.014	936	1.950
635	538	1.173
406	333	739
895	893	1.788
407	389	796
414	337	751
626	519	1.145
362	295	657
1.113	920	2.033
541	420	961
9.822	8.396	18.218

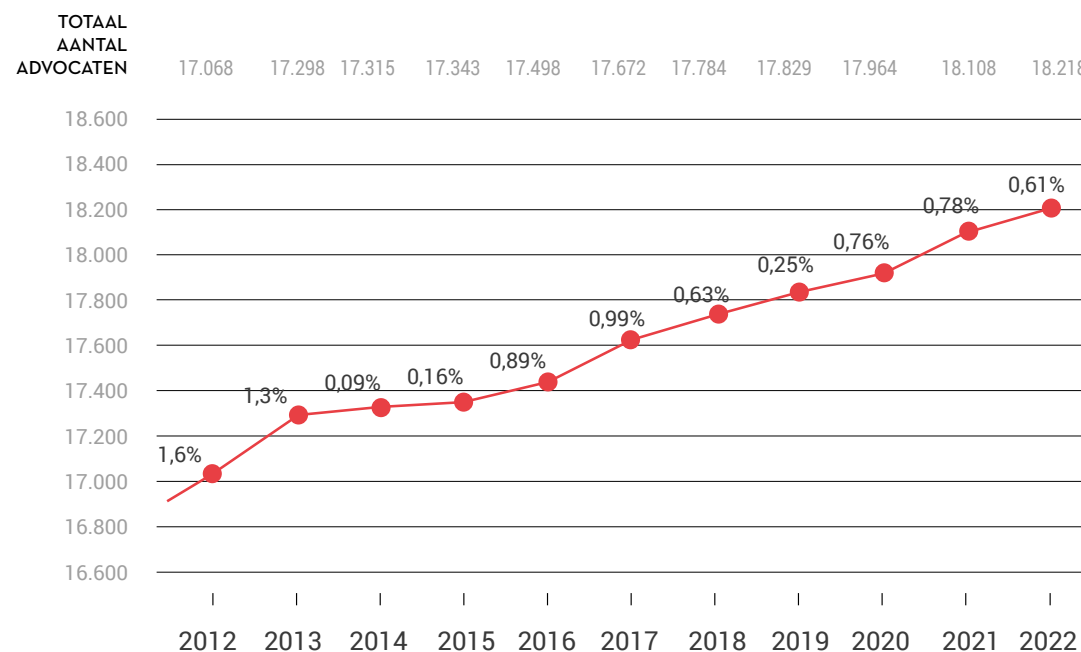

Groei van de balie

Groei van de balie per 1 / 1 / 2023

Groei van de balie in de laatste 10 jaar

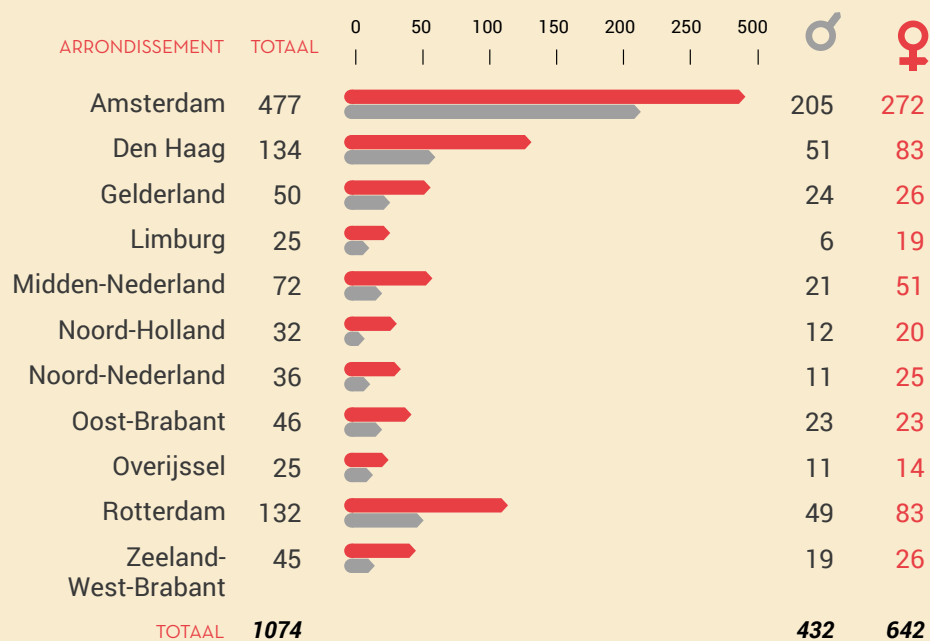

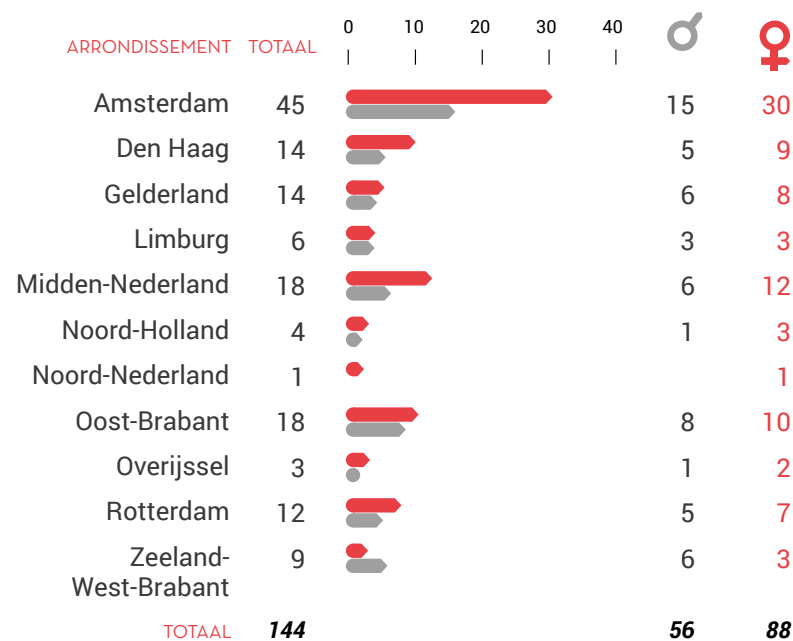
TABLEAU

Beëdigde advocaten

Nieuw beëdigde advocaten in 2022

Herbeëdigde advocaten in 2022

TABLEAU

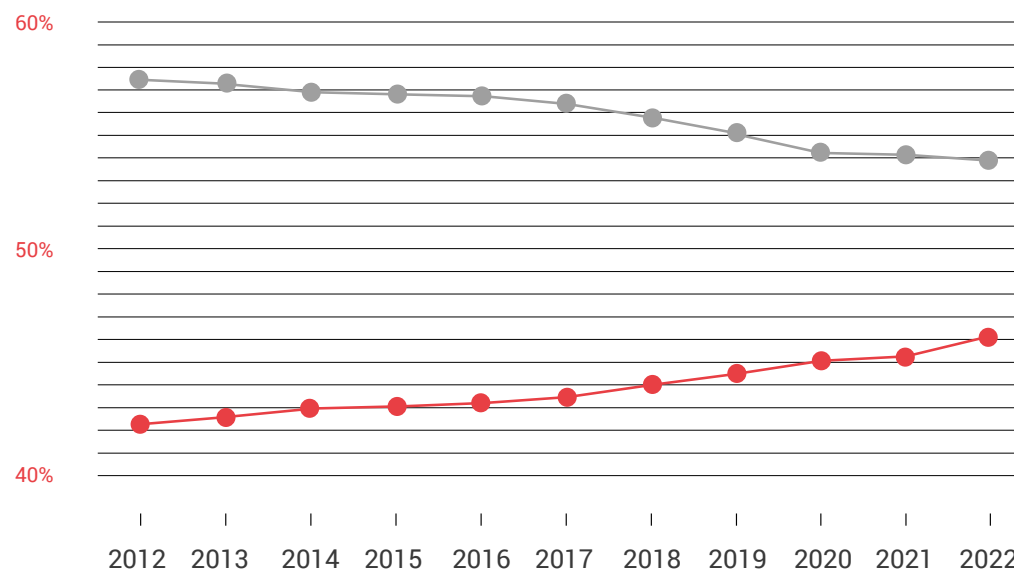
2022

Verhouding man/vrouw

Verhouding man/vrouw in de laatste 10 jaar

VERHOUDING
MAN/VROUW
IN PROCENTEN

57,63%	42,37%	2012
57,34%	42,66%	2013
56,99%	43,01%	2014
56,88%	43,12%	2015
56,77%	43,23%	2016
56,36%	43,64%	2017
55,96%	44,04%	2018
55,34%	44,66%	2019
54,76%	45,24%	2020
54,43%	45,57%	2021
53,90%	46,10%	2022

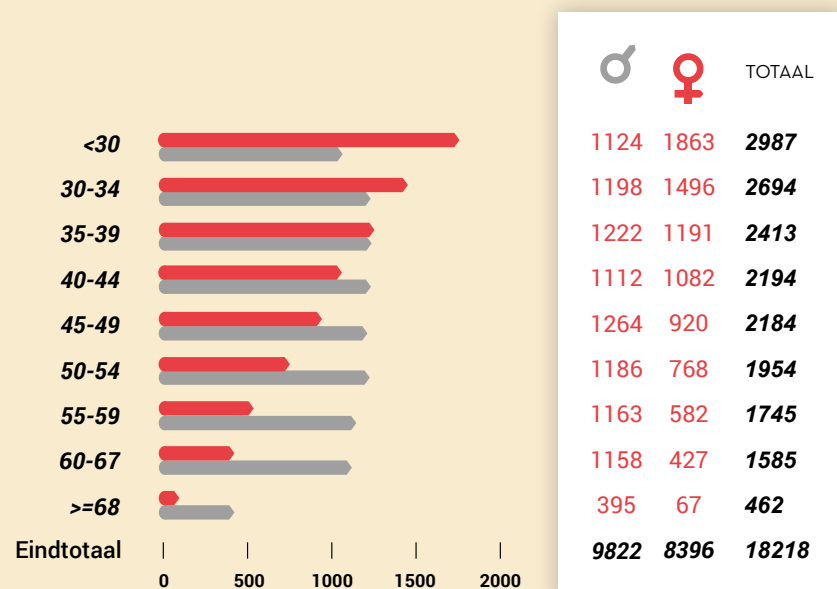
TABLEAU

2022

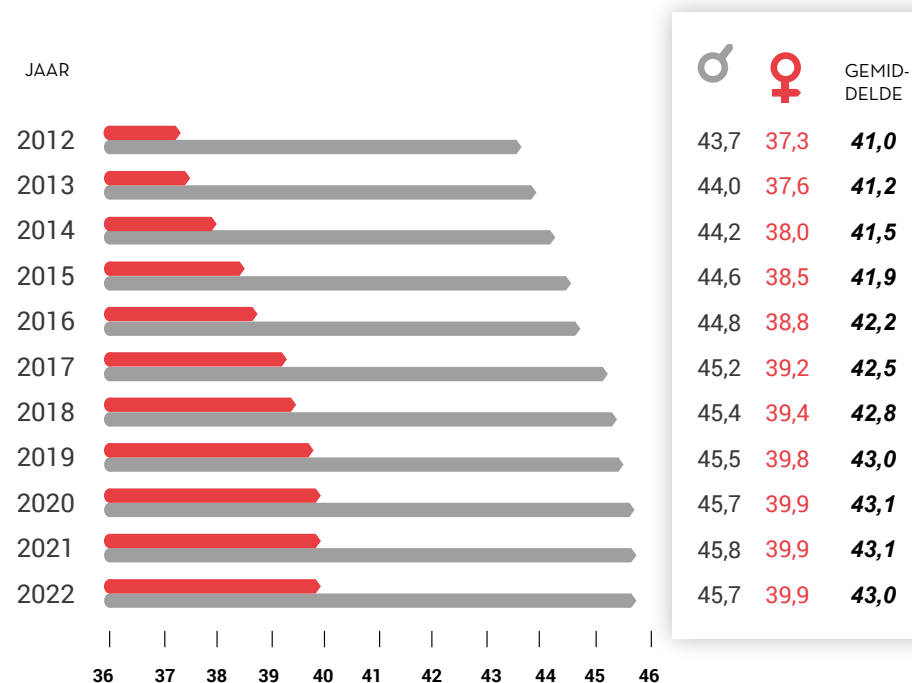

Leeftijdsopbouw

Leeftijdsopbouw per 1 / 1 / 2023

Gemiddelde leeftijd 2009 - 2022

TABLEAU

Leeftijdsopbouw per arrondissement

Leeftijdsopbouw per arrondissement per 1 / 1 / 2023

	Amsterdam	Den Haag	Gelderland	Limburg	Midden-Nederland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Overijssel	Rotterdam	Zeeland-West-Brabant	
LEEFTIJD												TOTAAL
<30	1486	263	145	95	184	72	76	156	71	330	109	2987
30-34	1222	266	147	83	202	85	85	146	74	276	108	2694
35-39	817	246	170	93	219	99	96	170	83	287	133	2413
40-44	664	217	145	106	223	107	85	168	92	255	132	2194
45-49	622	273	147	87	247	126	98	137	98	227	122	2184
50-54	514	252	143	77	253	82	88	116	77	229	123	1954
55-59	441	197	123	95	210	100	91	121	78	196	93	1745
60-67	109	49	33	29	56	26	25	25	19	61	30	462
68+	350	187	120	74	194	99	107	106	65	172	111	1585
Eindtotaal	6225	1950	1173	739	1788	796	751	1145	657	2033	961	18218

Aantal advocaten per arrondissement

Aantal advocaten per arrondissement, verdeling naar kantoor grootte per 1 / 1 / 2023

	Amsterdam	Den Haag	Gelderland	Limburg	Midden-Nederland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Overijssel	Rotterdam	Zeeland-West-Brabant	TOTAAL
KANTOORGROOTTE												
Eenpitter	608	386	263	182	449	199	183	225	151	399	247	3292
2	308	182	114	116	206	136	96	132	66	230	106	1692
3-4	440	141	196	143	263	164	110	194	119	260	168	2198
5-8	786	284	179	114	280	147	174	138	91	295	191	2679
9-16	711	261	157	97	284	96	121	122	73	195	65	2182
17-32	513	303	17	87	177	54	67	152	78	276	184	1908
33-64	644	155	164	0	43	0	0	182	79	168	0	1435
65+	2215	238	83	0	86	0	0	0	0	210	0	2832
Totaal	6225	1950	1173	739	1788	796	751	1145	657	2033	961	18218

TABLEAU

Aantal vestigingen per arrondissement

Aantal vestigingen van kantoren per arrondissement per 1 / 1 / 2023

	Amsterdam	Den Haag	Gelderland	Limburg	Midden-Nederland	Noord-Holland	Noord-Nederland	Oost-Brabant	Overijssel	Rotterdam	Zeeland-West-Brabant	Buitenland	TOTAAL
KANTOORGROOTTE													
Eenpitter	542	378	261	181	437	198	181	222	150	380	241	90	3261
2	147	90	57	57	103	65	48	68	33	113	53	13	847
3-4	121	43	58	43	82	52	35	55	35	76	49	8	657
5-8	125	46	28	19	46	24	27	23	16	47	31	5	437
9-16	63	22	11	9	26	9	11	12	6	17	6	3	195
17-32	24	13	2	4	9	2	3	7	2	12	9	0	87
33-64	14	3	4	0	1	0	0	5	3	4	0	0	34
65+	15	2	1	0	1	0	0	0	0	3	0	0	22
Kantoor opgeheven	3	2	1	2	2	2	1	0	0	2	1	2	18
Eindtotaal	1054	599	423	315	707	352	306	392	245	654	390	121	5558

Toezicht

De lokale dekens zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de advocaten in hun arrondissement. Vanuit de NOvA worden zij daarbij ondersteund door de units Dekenaal Toezicht Advocatuur (DTA) en Financieel Toezicht Advocatuur (FTA). **Het college van toezicht** van de NOvA (zie hoofdstuk bestuurlijke organisatie) houdt zich bezig met systeemtoezicht en ziet toe op de wijze waarop de dekens toezicht uitoefenen en klachten behandelen.

De dekens van de **elf lokale orden** houden toezicht op de advocaten in hun arrondissement. Gezamenlijk vormen zij het **dekenberaad**, waarin zij met elkaar overleggen over de wijze waarop zij hun toezichttaken en -bevoegdheden uitoefenen en klachten behandelen. Zie hiervoor het **jaarplan dekenberaad 2022** en het jaarverslag dekenberaad 2022.

De unit Financieel Toezicht Advocatuur van de NOvA voert in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de lokale dekens financiële en Wwft-onderzoeken bij advocaten(kantoren) uit.

EVALUATIE WPTA: LANDELIJK TOEZICHTHOUDER ADVOCATUUR

Volgend op het positieve oordeel van de NOvA over het **eindrapport**

evaluatie Wet positie en toezicht advocatuur (Wpta) in 2020 **sprak de NOvA in september 2022 haar steun uit** voor het voorstel van de minister voor Rechtsbescherming. In een **brief aan de Tweede Kamer** lichtte de minister de oprichting van één landelijk toezichthouder op de advocatuur (LTA) toe. In dit voorstel blijft het toezicht binnen de beroepsgroep georganiseerd, onafhankelijk van de overheid, waardoor de vertrouwelijkheid van de relatie tussen cliënt en advocaat verzekerd is. De **NOvA vindt** dat de minister hiermee oog heeft voor de kernwaarden van de advocatuur en de onafhankelijke positie van de beroepsgroep binnen de rechtsstaat.

In de brief van de minister staat dat de landelijk toezichthouder wordt gevormd door drie advocaten die vrijgesteld zijn van advocatuurlijke werkzaamheden en zich volledig richten op het toezicht. Met de invoering van de LTA zijn de lokale dekens niet meer verantwoordelijk voor het toezicht in het eigen arrondissement. Die lokale inbedding wordt geborgd door (gespecialiseerde) toezichthouders die door de LTA worden aangesteld. Ook verdwijnt de noodzaak van een college van toezicht als systeemtoezichthouder omdat er met een LTA één toezichthouder is in plaats van elf zoals nu het geval is. Samen met de minister voor Rechtsbescherming vindt de NOvA een 'blik van buiten' belang-

TOEZICHT

rijk, die volledig **onafhankelijk is gepositioneerd** ten opzichte van de LTA en andere organen van de NOvA.

De landelijk toezichthouder wordt eindverantwoordelijk voor het toezicht op naleving van de Advocatenwet, de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft), de sanctieregelgeving en de Wet Kwaliteit Incassodienstverlening (Wki). Met de LTA wordt het toezicht onafhankelijk, transparant, uniform, preventief en effectief georganiseerd. De algemene raad ziet de komst van de LTA dan ook als een versterking van het toezicht en als een waarborg om het maatschappelijk vertrouwen in de advocatuur te behouden.

Vanuit het college van afgevaardigden is eind 2022 een kernteam ingericht, dat met de algemene raad meedenkt over de vraagstukken ten aanzien van het nieuwe toezichtmodel. Daarnaast is de algemene raad begin 2023 met meerdere geledingen binnen de advocatuur in gesprek gegaan om informatie over visies op het toezicht op te halen. Op basis hiervan komt de algemene raad met een invulling van de contouren van het toezichtmodel zoals de minister dat in zijn brief van september 2022 uiteen heeft gezet. Het wetsvoorstel zal naar alle waarschijnlijkheid in 2023 en 2024 door beide Kamers worden behandeld.

” Met de landelijk toezichthouder op de advocatuur (LTA) blijft het toezicht binnen de beroepsgroep en onafhankelijk van de overheid georganiseerd

Tuchtrecht is erop gericht dat advocaten zich aan de **gedragsregels** van hun beroep houden. Sinds 2018 draagt de advocatuur als beroepsgroep de volledige kosten voor de raden en het hof van discipline.

TUCHTRECHTSPRAAK

Kijk voor het jaarverslag van de gezamenlijke tuchtcolleges, ondersteund door de **Stichting Ondersteuning Tuchtcolleges Advocatuur** (SOTA), op de websites van het **hof van discipline** en de **raden van discipline**.

Jaar	Geschraapt*	Onvoorwaardelijk geschorst*
2022	9	16
2021	9	18
2020	8	26
2019	11	20
2018	18	13

** Toelichting: deze aantallen zijn gebaseerd op de datum waarop de uitspraak onherroepelijk is geworden. Dit is inclusief de advocaten die niet meer op het tableau stonden ten tijde van de schorsing of schrapping. Omdat advocaten meerdere maatregelen opgelegd kunnen krijgen, is het aantal geschrapte en geschorste advocaten niet gelijk aan het aantal schrappingen en schorsingen.*

” De NOvA publiceert elke twee maanden een overzicht van geschorste en geschrapte advocaten ”

GESCHORSTE EN GESCHRAPTE ADVOCATEN

De NOvA **publiceert** elke twee maanden een **overzicht** van advocaten die door de tuchtrechter onherroepelijk van het tableau zijn geschrapt of onvoorwaardelijk zijn geschorst.

TUCHTRECHTUITSPRAKEN OP ZOEKEENADVOCaat.NL

Via de zoekmachine **Zoek een advocaat** van de NOvA kan een rechtzoekende een advocaat zoeken die hem of haar kan helpen bij een juridisch geschil. Bij de getoonde informatie over de gevonden advocaat staat naast het kenmerk van een eventuele tuchtrechtelijke beslissing ook een link naar de volledige uitspraak van het hof of de raad van discipline.

KENNISCENTRUM TUCHTRECHT

Bij het **kenniscentrum tuchtrecht** van de NOvA kunnen deken en medewerkers van de lokale orden terecht met vragen over de (handhaving van) gedragsregels en tuchtrechtelijke aangelegenheden. De NOvA geeft onder andere de tweewekelijkse **nieuwsbrief Tuchtrecht Updates** uit. Alle disciplinaire uitspraken zijn op datum, onderwerp en/of tuchtcollege terug te vinden in de **databank Tuchtrecht Updates**. Daarnaast verzorgt de **commissie disciplinaire rechtspraak** in het NOvA-katern van het Advocatenblad de rubriek ‘Van de tuchtrechter’.

Juridische aangelegenheden

2022

De NOvA stelt de **wet- en regelgeving voor de advocatuur** op en publiceert deze op regelgeving.advocatenorde.nl.

REGELGEVING

In 2022 is de volgende regelgeving vastgesteld:

- **Wijzigingsverordening vakbekwaamheid 2022** (6 april 2022)
- **Wijziging mandaatbesluit AS** (2 mei 2022)
- **Wijziging mandaatbesluit AR** (2 mei 2022)
- **Beleidsregel benoemingen** (16 juni 2022)
- **Wijzigingsregeling categorieën financiële bijdrage 2022** (5 september 2022)
- **Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD** (27 september 2022)
- **Wijzigingsregeling modelstatuten WBTR** (7 november 2022)
- **Besluit subsidieplafond 2023** (15 november 2022)
- **Besluit financiële bijdrage 2023** (1 december 2022)
- **Wijzigingsregeling hoogte vacatiegeld 2022** (12 december 2022)

ADVIESCOMMISSIE REGELGEVING

De **adviescommissie regelgeving** heeft tot taak de algemene raad op verzoek te adviseren over de wetgevingskwaliteit van voorstellen van regelgeving van de Nederlandse orde van

advocaten. De adviescommissie regelgeving heeft in 2022 geen advies uitgebracht.

VADEMECUM ADVOCATUUR

Naast de digitale versie op regelgeving.advocatenorde.nl is het vademecum advocatuur in 2022 ook weer in **boekvorm verschenen**. In deze jaarlijkse uitgave van de NOvA in samenwerking met uitgeverij Boom is de belangrijkste en meest recente wet- en regelgeving opgenomen, waaronder de Advocatenwet, Verordening op de advocatuur (Voda), Regeling op de advocatuur (Roda), gedragsregels en beleidsregels.

Wet- en regelgeving

Advocatenwet

Wet van 23 juni 1952, houdende instelling van de Nederlandse orde van advocaten alsmede regelen betreffende orde en discipline voor de advocaten en procureurs

Wij JULIANA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de Nederlandse orde van advocaten in te stellen, alsmede de regelen betreffende de orde en discipline voor de advocaten en procureurs te bevestigen.

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

§ 1. Van de inschrijving en de beëdiging van de advocaten; van het tableau

Artikel 1

1. De advocaten worden ingeschreven op het tableau van de Nederlandse orde van advocaten.
2. De inschrijving als advocaat geschiedt onvoorwaardelijk.
3. In afwijking van het bepaalde in het tweede lid geschiedt de inschrijving voorwaardelijk indien de verzoeker niet in het bezit is van een verklaring als bedoeld in artikel 9b, vijfde lid, of niet beschikt over een ten aanzien van het beroep van advocaat afgegeven erkenning van beroepskwalificaties als bedoeld in artikel 5 van de Algemene wet erkenning EU-beroepskwalificaties of over een document als bedoeld in artikel 2a, eerste lid. Wordt een verklaring of erkenning als bedoeld in

BESTUURSRECHTELIJKE BESLUITEN

Tot de taken van de algemene raad behoort het nemen van bestuursrechtelijke besluiten.

Primaire bestuursrechtelijke besluiten	2022	2021
Financiële bijdrage, categorie I	14.809	14.635
Financiële bijdrage, categorie II	4.502	4.539
Ontheffing vanwege detachering	105	101
Ontheffing vanwege kantoor houden buiten Nederland	110	64
Vrijstelling onderwijs of toets Beroepsopleiding Advocaten	1	13
Toepassing hardheidsclausule Beroepsopleiding Advocaten	1	9
Toelaten oude Beroepsopleiding Advocaten	-	2
Goedkeuring stageverkortung	1	-
Schrapping o.g.v. artikel 8c, eerste lid, onderdeel c, Advocatenwet	7	3
Erkenning opleidingsinstelling	18	20
Uitbreiding erkenning opleidingsinstelling	3	11
Intrekking erkenning opleidingsinstelling	4	2
Inschrijving o.g.v. artikel 16h Advocatenwet	12	28
Onderzoek o.g.v. artikel 2, vierde lid, Advocatenwet (Morgenbesser)	5	14
Erkenning EU-beroepskwalificatie	6	9
Wob-verzoeken	3	14
Woo-verzoeken	12	-
Verzoek o.g.v. Wet hergebruik van overheidsinformatie	2	-
Aanwijzing gespreksleider voor intervisie	78	125
Aanwijzing reviewer voor peer review	17	10
Verzoek artikel 4.11, tweede lid, Voda	1	1
Verzoek artikel 4.14, tweede lid, Voda	1	1
Herzieningsverzoek	2	3
Beslissing op ingebrekestelling	-	2
AVG-verzoek	5	3
Erkenning buitenlandse balie	2	1
Examens civiele cassatie geslaagd	6	3
Proeven van bekwaamheid civiele cassatie geslaagd	7	6
Afdoeningsbrief klacht (geen beschikking)	-	2
Klacht hoofdstuk 9 Awb	1	-
Totaal	19.720	19.621

BEZWAAR EN (ADMINISTRATIEF) BEROEP

In voorkomende gevallen is bezwaar en (administratief) beroep mogelijk op grond van de Algemene wet bestuursrecht.

Bezwaar financiële bijdrage	2022	2021
Gegronnd	100	70
Ongegrond	23	8
Ingetrokken	45	44
Niet-ontvankelijk	27	8
Ongegrond/niet-ontvankelijk	1	1
Totaal	196	136

Bezwaar overig	2022	2021
Gegronnd	-	3
Ongegrond	10	4
Gegronnd/ongegronnd	-	2
Ingetrokken	-	6
Niet-ontvankelijk	2	5
Ongegrond/niet-ontvankelijk	1	1
Kennelijk niet-ontvankelijk	1	-
Totaal	14	21

Administratief beroep	2022	2021
Ongegrond	3	2
Ingetrokken	2	3
Niet-ontvankelijk	8	2
Gegronnd/ongegronnd	-	1
Belanghebbende A ongegrond, belanghebbende B niet ontvankelijk	-	1
Herstelbesluit: aanhouding administratief beroep belanghebbende A, aanhouding belang belanghebbende B	-	1
Totaal	13	10

Beroep rechtbank

	2022	2021
<i>Deels niet-ontvankelijk, deels gegrond/ongegrond</i>	-	1
<i>Deels niet-ontvankelijk, deels gegrond</i>	1	-
<i>Gegrond</i>	5	4
<i>Ingetrokken</i>	2	1
<i>Niet ontvankelijk</i>	2	3
<i>Ongegrond</i>	5	5
Totaal	15	14

Verzoek voorlopige voorziening rechtbank

	2022	2021
<i>Ingetrokken</i>	2	-

Verzoek voorlopige voorziening Raad van State

	2022	2021
<i>Afgewezen</i>	3	-

Hoger beroep Raad van State

	2022	2021
<i>Ongegrond</i>	-	2
<i>Gegrond</i>	2	1
<i>Ingetrokken</i>	1	-
<i>Afgewezen</i>	6	-
Totaal	9	3

KLACHTEN OVER DE NOvA

De NOvA probeert zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan. Wie zich desondanks niet juist behandeld voelt, kan tegen gedragingen van (een persoon werkzaam onder verantwoordelijkheid van) een bestuursorgaan van de NOvA een **klacht indienen**. In 2022 is een schriftelijke klacht ingediend; die bleek ongegrond.

	2022	2021	2020
<i>Klachten over de NOvA</i>	1	2	4
<i>Bijzonderheden</i>	<i>Ongegrond</i>	<i>1 deels ongegrond, 1 noch gegrond noch ongegrond</i>	

Bestuurlijke organisatie

De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) is de **publiekrechtelijke beroepsorganisatie voor de advocatuur**. Alle advocaten in Nederland vormen gezamenlijk de NOvA. De algemene raad, het college van afgevaardigden, de raad van advies en het college van toezicht zijn bestuursorganen van de NOvA.

ALGEMENE RAAD

De **algemene raad** vormt het dagelijks bestuur van de NOvA. De algemene raad bevordert in het belang van de goede rechtsbedeling een behoorlijke uitoefening van de praktijk door advocaten. In 2022 heeft de algemene raad 22 keer vergaderd (2021: 21).

Samenstelling

De algemene raad bestond in 2022 uit:

- Robert Crince le Roy (algemeen deken)
- Susan Kaak (waarnemend deken vanaf 1 november 2022)
- Jeroen Soeteman (vanaf 1 januari 2022)
- Sanne van Oers (vanaf 1 april 2022)
- Jan Broekhuizen (vanaf 1 november 2022)
- Bernard de Leest (t/m 31 oktober 2022)
- Theda Boersema (t/m 31 oktober 2022)

Robert Crince le Roy is per 1 januari 2022 Frans Knüppe opgevolgd als **algemeen deken**. Tijdens de vergadering van het

” De Nederlandse orde van advocaten is de publiekrechtelijke beroepsorganisatie voor de advocatuur ”

college van afgevaardigden op 30 november 2021 zijn **Jeroen Soeteman** en **Sanne van Oers** verkozen tot lid van de algemene raad. Zij zijn respectievelijk op 1 januari en 1 april 2022 **gestart als bestuurder** van de NOvA. Tijdens de vergadering van het college van afgevaardigden op 27 september 2022 is **Jan Broekhuizen verkozen** tot lid van de algemene raad, waarna hij op 1 november 2022 is **toegetreten tot de algemene raad**. Afgetreden als lid van de algemene raad zijn Petra van Kampen (per 1 januari 2022), Bernard de Leest en Theda Boersema (beiden per 1 november 2022). Susan Kaak is Bernard de Leest opgevolgd als waarnemend deken.

Aandachtsgebieden

De algemene raad functioneert als een collegiaal bestuur, maar ter voorbereiding van verschillende beleidsterreinen richt ieder bestuurslid zich op een of meer aandachtsgebieden.

De samenstelling per eind 2022:

- Robert Crince le Roy: algemene vertegenwoordiging balie en rechtsstatelijke aangelegenheden
- Susan Kaak: huis van de NOvA
- Jeroen Soeteman: advocaat van de toekomst
- Sanne van Oers: advocaat in de maatschappij
- Jan Broekhuizen: advocaat in de praktijk
- Vacature (te vervullen in 2023): advocaat als mens

LANDELIJK BUREAU

Het **landelijk bureau van de NOvA**, onder leiding van algemeen secretaris Raffi van den Berg, ondersteunt de algemene raad in de voorbereiding en uitvoering van het beleid.

In 2022 werkten bij het bureau van de NOvA 58 medewerkers (48 fte). Hiervan was 75% vrouw en 25% man.

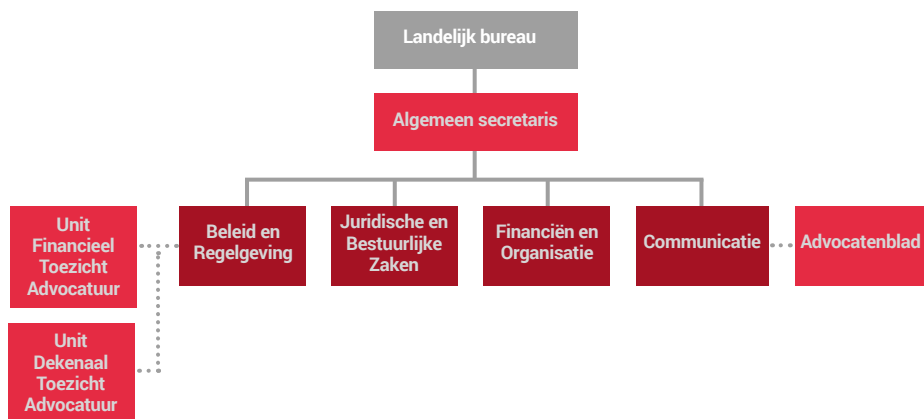
Jaar	Aantal fte	Aantal medewerkers	Vrouw	Man
2022	48	58	75%	25%
2021	48	58	71%	29%
2020	48	60	72%	28%
2019	50	63	69%	31%
2018	52	66	72%	28%

FINANCIËLE BIJDRAGE

De Nederlandse orde van advocaten is onafhankelijk van de overheid en ontvangt geen geld van de overheid ter dekking van de kosten. Om de wettelijke taakuitoefening te bekostigen leveren alle op het tableau ingeschreven advocaten een jaarlijkse **financiële bijdrage** aan de NOvA als publiekrechtelijke beroepsorganisatie.

Van de **financiële bijdrage in 2022** ging het grootste deel (28%) naar de bekostiging van de tuchtrechtspraak (hof en raden van discipline). Vlak daarna volgde het toezicht (24%), opgebouwd uit de kosten van het college van toezicht en het dekenberaad. Iets minder dan de helft ging naar taken van de NOvA zoals het zorgdragen voor de beroepsopleiding, het bevorderen van de kwaliteit van de beroepsgroep en communicatie over en informatieverstrekking aan de advocatuur.

Advocaten die in totaal langer dan drie jaar op het tableau staan en een bruto inkomen hebben van € 40.000 of minder, kunnen in aanmerking komen voor de **lagere financiële bijdrage** aan de NOvA (categorie 2). In 2022 heeft de algemene raad deze bruto inkomensgrens verhoogd van € 37.000 naar € 40.000, waardoor meer advocaten in aanmerking komen voor de lagere financiële bijdrage.

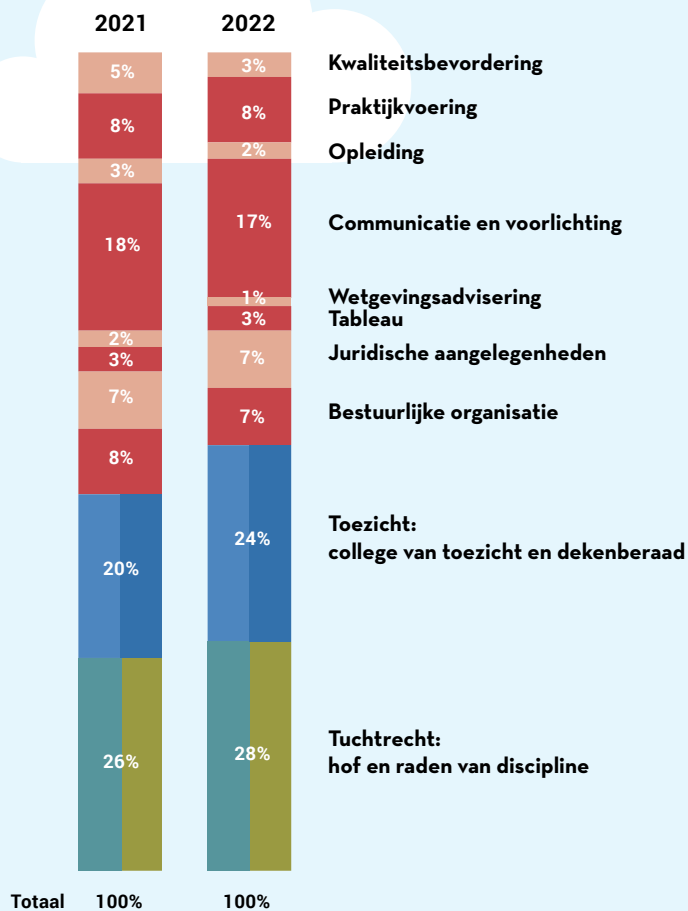

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Hoe wordt uw financiële bijdrage besteed?

De NOvA bevordert, in het belang van een goede rechtsbedeling, een behoorlijke uitoefening van de praktijk door advocaten:

Kwaliteitsbevordering

Voor een deskundige advocatuur ten behoeve van een goede rechtsbedeling.

Praktijkvoering

Voor de advocaat die het vak overeenkomstig de kernwaarden kan uitoefenen.

Opleiding

Voor een goede beroepsopleiding en het onderhouden van de vakbekwaamheid.

Communicatie en voorlichting

Communicatie over de beroepsgroep en informatieverstrekking aan advocaten.

Wetgevingsadvisering

Bijdragen aan kwalitatief goede wetgeving die advocatuur en rechtsstaat raakt.

Tableau

Registratie van advocaten voor rechtszekerheid.

Juridische aangelegenheden

Voor rechtsbescherming en rechtsordening binnen de advocatuur.

Bestuurlijke organisatie

Adequate besturing, beheersing en verantwoording van de NOvA.

Toeziicht: college van toezicht en dekenberaad

Onafhankelijk, transparant, uniform, effectief en professioneel toezicht.

Tuchtrecht: hof en raden van discipline

Financieren van de tuchtcolleges.

Voor advocaten in categorie 1 **daalde de financiële bijdrage** in 2022 met 3,5% naar € 970, voor advocaten in categorie 2 naar € 317. Deze lichte daling was het gevolg van een geringe groei van de balie en het positieve resultaat over 2021. In 2023 blijft de **noodzakelijke verhoging van de financiële bijdrage beperkt tot 7%**, ondanks dat in de begroting 2023 gerekend is met een prijsindex van 10%.

Financiële bijdrage (jaar en toelichting)	Categorie 1	Categorie 2
<u>2022</u>	€ 970	€ 317
<u>2021</u>	€ 1.005	€ 329
<u>2020</u>	€ 973	€ 319
<u>2019</u>	€ 869	€ 285
<u>2018</u>	€ 720	€ 189
<u>2017</u>	€ 790	€ 259
<u>2016</u>	€ 790	€ 259

Sinds 2021 zijn ook advocaten die **gedurende het jaar worden beëdigd** een evenredig deel van de financiële bijdrage verschuldigd. Op die manier dragen ook nieuwe advocaten vanaf het moment van inschrijving in redelijkheid bij aan de kosten die de NOvA als beroepsorganisatie maakt voor de advocatuur als geheel.

COLLEGE VAN AFGEVAARDIGDEN

Advocaten in de arrondissementen kiezen de leden van het **college van afgevaardigden** (CvA). Het CvA stelt verordeningen vast, neemt bij wet of verordening opgedragen besluiten en verkiest onder andere de leden van de algemene raad en advocaat-leden in de raden en het hof van discipline.

In 2022 telde het voltallige college van afgevaardigden 54 leden en 33 plaatsvervangend leden. In 2022 is het college van afgevaardigden vier keer formeel in vergadering bijeengekomen en drie keer in kleiner, informeler verband.

Op 6 april 2022 vond de vergadering van het college van afgevaardigden voor het eerst plaats bij de NOvA in Den Haag.

Na positief advies van de financiële commissie heeft het college van afgevaardigden op **30 juni 2022** het **financieel jaarverslag 2021 van de NOvA** goedgekeurd en de algemene raad decharge verleend. Verder heeft het college van afgevaardigden het afgelopen jaar onder meer de **Wijzigingsverordening vakbekwaamheid 2022**, de **Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD** en het **Besluit financiële bijdrage 2023** vastgesteld.

RAAD VAN ADVIES

De **raad van advies** (RvA) adviseert de algemene raad en het college van afgevaardigden over de hoofdpunten van het beleid van de NOvA. In 2022 heeft de raad van advies vijf keer vergaderd (2021: twee keer).

De raad van advies bestond in 2022 uit:

- Aart-Jan de Geus (voorzitter, t/m 31 december 2022*)
- Arnold Croiset van Uchelen (interim-voorzitter, vanaf 1 januari 2023*)
- Judith Swinkels
- Jeroen van den Hoven
- Francien Rense (t/m 30 september 2022)

** In verband met zijn benoeming als kroonlid van het college van toezicht met ingang van 1 januari 2023 is Aart-Jan de Geus per die datum afgetreden als voorzitter van de raad van advies. Totdat een nieuwe voorzitter is benoemd, fungeert Arnold Croiset van Uchelen als interim-voorzitter.*

De raad van advies heeft in 2022 advies uitgebracht naar aanleiding van de volgende adviesaanvragen:

- Wijzigingsverordening vakbekwaamheid 2022
- Wijzigingsverordening geheimhoudernummers
- Design en inrichting toezicht advocatuur

Daarnaast stonden het afgelopen jaar de volgende onderwerpen op de agenda:

- Taskforce Bescherming tegen ondermijning
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid en beeldvorming advocatuur
- Artificial intelligence
- Ondermijning en toezicht
- Stand van zaken Wpta
- Advocaat van de toekomst
- Samenstelling raad van advies

COLLEGE VAN TOEZICHT

Het **college van toezicht** is per 1 januari 2015 ingesteld bij de Advocatenwet als onafhankelijk orgaan van de Nederlandse

orde van advocaten. Het college van toezicht ziet toe op de wijze waarop lokale dekens toezicht uitoefenen en klachten behandelen. Het college van toezicht is gevestigd in het gebouw van de NOvA, maar opereert onafhankelijk van de NOvA. In 2022 publiceerde het college van toezicht onder meer de **derde en vierde voortgangsrapportage**. Zie voor meer informatie over de werkzaamheden van het college van toezicht het **werkplan 2022** en het **jaarverslag 2022**.

Het CvT bestaat uit drie leden, met als voorzitter de deken van de algemene raad van de NOvA. De twee andere leden worden bij koninklijk besluit benoemd, op voordracht van de minister van Justitie en Veiligheid.

Het college van toezicht bestond in 2022 uit:

- Robert Crince le Roy, voorzitter
- Roelie van Wijk-Russchen, kroonlid
- Jeroen Kremers, kroonlid (t/m 29 oktober 2022)

Algemeen deken Robert Crince le Roy is sinds 1 januari 2022 toegetreden tot het college van toezicht, en is op grond van de wet voorzitter. Per 1 januari 2022 is Andrée van Es als kroonlid

opgevolgd door Roelie van Wijk-Russchen. Kroonlid Jeroen Kremers is per 1 januari 2023 opgevolgd door Aart-Jan de Geus.

INTERNATIONAAL

De NOvA is actief in diverse internationale verbanden.

Council of Bars and Law Societies of Europe

De grootste betrokkenheid heeft de NOvA bij de **Council of Bars and Law Societies of Europe** (CCBE). De CCBE zet zich op Europees niveau in voor een goede rechtsbedeling ten behoeve van rechtzoekenden en de rol van de advocatuur in dat verband. Ook draagt de CCBE het belang van een onafhankelijke advocatuur in de rechtsstaat uit. Zie voor meer informatie het **CCBE-jaarverslag 2022**.

De NOvA richt zich met name op de dossiers die voor de Nederlandse advocatuur van belang zijn en die aansluiten bij de strategische thema's van de algemene raad. Daartoe neemt de NOvA actief deel aan een aantal commissies en werkgroepen. De **Nederlandse delegatie bij de CCBE**, met Susan Kaak als delegatieleider, vertegenwoordigt de NOvA bij de standing committee en de plenary session (algemene vergadering) van de CCBE.

In 2022 heeft de NOvA onder andere:

- Bijgedragen aan het **Rule of Law Report** en het **EU Justice Scoreboard** van de Europese Commissie;
- Deelgenomen aan het overleg tussen de CCBE en de European Public Prosecutor's Office (EPPO);
- Meegewerkt aan de 'CCBE paper on CSR and the legal profession' en de 'CCBE position paper on the proposal addressing situations of instrumentalization in the field of migration and asylum'.

European Lawyers Day

Het thema van de jaarlijkse CCBE **European Lawyers Day** in 2022 was 'Making the law prevail in times of war: the role of lawyers'. De 46 Europese balies, verenigd in de CCBE, stonden op 25 oktober stil bij de gevolgen van de Russische invasie in Oekraïne en de rol die advocaten spelen bij het verdedigen van het recht in oorlogstijd. Ook de NOvA heeft hier **aandacht voor gevraagd**.

CCBE

International Bar Association

De **International Bar Association** (IBA) is de belangrijkste organisatie voor internationale beoefenaars van juridische beroepen en orden van advocaten. De NOvA neemt deel aan de mid-year en annual meetings, de Bar Issue Committee (BIC) en council meetings.

In 2022 heeft de NOvA onder andere:

- Meegewerkt aan de 'IBA Constitution and Governance Committee Consultation';
- Steun uitgesproken voor het **IBA Gender Project** (het onderzoek naar de Nederlandse advocatuur is momenteel gaande).

Chief Executives of European Bar Associations

De Chief Executives of European Bar Associations (CEEBA) is het forum voor de algemeen secretarissen van nationale orden van advocaten in Europa. Binnen dit netwerk vindt frequent overleg en uitwisseling plaats. In 2022 organiseerde de NOvA de jaarlijkse CEEBA-meeting van 8 tot 10 september in Den Haag.

International Institute of Law Association Chief Executives

Het International Institute of Law Association Chief Executives (IILACE) is de vereniging van algemeen secretarissen van nationale orden van advocaten van over de hele wereld. Het biedt een forum voor de uitwisseling van standpunten en informatie van

gemeenschappelijk belang tussen lokale, nationale en internationale algemeen secretarissen (executive officers) van orden van advocaten. In 2022 heeft de NOvA deelgenomen aan de jaarlijkse conferentie in Washington.

European Presidents' Conference

De **European Presidents' Conference** (EPK) is de jaarlijkse conferentie van de Europese voorzitters van orden van advocaten. Tijdens de conferentie, die georganiseerd wordt door de Oostenrijkse orde van advocaten in Wenen, staat de 'rule of law' cen-

traal. In **2022** heeft de algemeen deken hieraan deelgenomen.

Deutschsprachige Präsidentenkonferenz

De Deutschsprachige Präsidentenkonferenz (DPK) is de jaarlijkse conferentie van de voorzitters van de orden van advocaten uit Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk, Luxemburg, Liechtenstein en Nederland. In 2022 heeft de algemeen deken van de NOvA deelgenomen aan de DPK in Luxemburg. Ook heeft de NOvA ten behoeve van deze conferentie het jaarlijkse country report opgesteld.

Netwerkreceptie

Op 1 november 2022 kwamen zo'n honderd (inter)nationale advocaten bijeen voor de netwerkreceptie van de NOvA tijdens de IBA-conferentie in Miami. Eregast was Ruth Emmerink, consul-generaal in de Verenigde Staten. Algemeen deken Robert Crince le Roy sprak de aanwezigen onder andere toe over de 'rule of law' en het belang van een onafhankelijke advocatuur.

CEEBA-meeting

Tijdens de CEEBA-meeting 2022 is Raffi van den Berg, algemeen secretaris van de NOvA, verkozen tot voorzitter van de Chief Executives of European Bar Associations.

International Lawyer's Forum

Het International Lawyer's Forum (IAF) is het tweejaarlijks forum over actuele trends en ontwikkelingen op het gebied van beroepsrecht en rechtspolitiek. In 2022 heeft de NOvA deelgenomen aan dit forum in Berlijn, georganiseerd door de BRAK (Bundesrechtsanwaltskammer).

”Overleg en
uitwisseling tussen
advocaten over
de hele wereld

Landelijke Ordendag

De NOvA organiseerde op 7 september 2022 voor de derde keer de Landelijke Ordendag. In Geofort Herwijnen was er een ontspannen en inhoudelijke ontmoeting tussen ruim 150 medewerkers en besturen van lokale en landelijke orden, leden van het college van afgevaardigden, college van toezicht en raad van advies. In workshops werd van gedachten gewisseld over actuele onderwerpen zoals weerbaarheid van advocaten tegen druk en dreiging, kunstmatige intelligentie, partner of parttime en toegang tot het recht. Ook bij de pubquiz, borrel en biologische barbecue was er volop gelegenheid voor gesprek en nadere kennismaking.

Redactie

Nederlandse orde van advocaten

Ontwerp

X11 Creatie, Danny de Neef

Fotografie

Sjoerd van der Hucht

advocatenorde.nl